

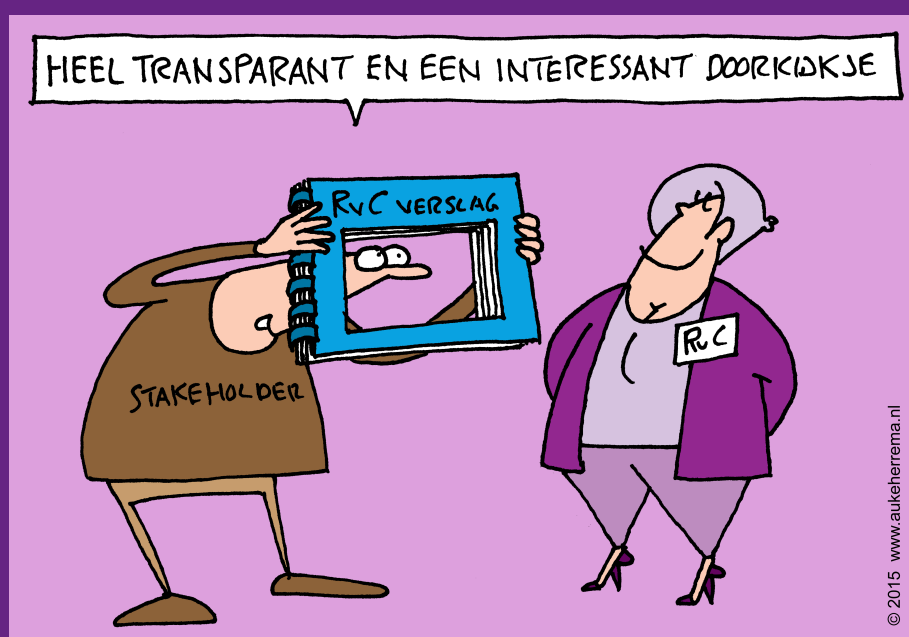
Handreiking

HET VERSLAG VAN DE RVC

Verantwoording in het jaarverslag (4e editie, voor verslagjaar 2018)

Uitgever: VTW

Auteurs: Eelkje van de Kuilen & Oscar Toeboosch

De Vereniging van Toezichthouders in Woningcorporaties (VTW) is beroepsvereniging van en voor ± 1.400 leden die als commissaris toezicht houden bij ruim 300 woningcorporaties (van de ongeveer 350 die in Nederland actief zijn). De VTW behartigt hun belangen en bevordert de kwaliteit en de ontwikkeling van het interne toezicht van woningcorporaties.

Woningcorporaties staan voor het huisvesten van mensen met een bescheiden inkomen en voor kwetsbare groepen. De zorg voor een leefbare omgeving hoort daarbij. Woningcorporaties zijn maatschappelijke ondernemingen. Het zijn private ondernemingen die met een maatschappelijke opdracht een volkshuisvestelijke taak uitvoeren.

Effectief intern toezicht is van cruciaal belang voor het functioneren van woningcorporaties. De VTW staat als vereniging voor deskundig, onafhankelijk, kritisch, integer en transparant intern toezicht.

INHOUDSOPGAVE

VOORWOORD	5
LEESWIJZER	7
HOOFDSTUK 1: UW PERSOONLIJKE INLEIDING	9
HOOFDSTUK 2: OVER BESTUREN EN TOEZICHTHOUDEN	14
2.1. Onze visie op toezicht en toetsing	14
2.2. Governance & governancecode	24
2.2.1. Verantwoording van 'leg uit'-bepalingen	24
2.2.2. Meldingen	26
2.3. Implementatie governance in verslagjaar	26
HOOFDSTUK 3: VERSLAG VANUIT TOEZICHTHOUDENDE ROL	30
3.1. Toezicht op strategie	30
3.1.1. Stakeholderdialoog	33
3.1.2. Samenwerkingsverbanden & verbindingen	34
3.2. Toezicht op financiële en operationele prestaties	35
3.2.1. Waardering op marktwaarde, op weg naar beleidswaarde	35
3.2.2. Jaarverslag, jaarrekening, accountantsverslag	36
3.2.3. Managementletter	37
3.3. Toezicht op volkshuisvestelijke en maatschappelijke prestaties	38
3.3.1. Volkshuisvestelijk verslag	39
3.3.2. Klachtenbehandeling	40
3.3.3. Visitatie	41
3.4. Toezicht op risicobeheersing	42
3.5. Opdrachtgeverschap accountant	44
HOOFDSTUK 4: VERSLAG VANUIT WERKGEVERSROL	47
4.1. Invulling werkgeversrol voor bestuur	47
4.1.1. Topstructuur, profielen bestuurder en benoeming	47
4.1.2. Beoordelingskader en beoordeling	50
4.1.3. Beloningskader en beloning	52
4.1.4. Aandelen, leningen, garanties	55
4.2. Organisatie, cultuur en integriteit	55
4.2.1. Cultuur	55
4.2.2. Integriteit	57
HOOFDSTUK 5: VERSLAG VANUIT KLANKBORDFUNCTIE	59
HOOFDSTUK 6. SAMENSTELLING & FUNCTIONEREN	61

6.1. Samenstelling	61
6.1.1. Profielschetsen	61
6.1.2. Benoeming	63
6.1.3. Schema samenstelling & rooster van optreden	66
6.1.4. Stagiaires	68
6.1.5. Conclusie samenstelling	68
6.2. Functioneren	69
6.2.1. Integriteit en onafhankelijkheid	69
6.2.2. Aanspreekbaarheid	71
6.2.3. Meldingsplicht	72
6.2.4. Informatievoorziening	73
6.2.5. Introductieprogramma	76
6.2.6. Werkbezoeken, excursiedagen	77
6.2.7. Lidmaatschappen	78
6.2.8. Zelfevaluatie	78
6.2.9. Permanente educatie	81
HOOFDSTUK 7. BEZOLDIGING	85
HOOFDSTUK 8. COMMISSIES & VERGADERING	88
8.1. Vergader- en besluitenschema rvc- en commissievergaderingen	88
8.2. Overleg met huurders(vertegenwoordiging)	89
8.3 Overleg met de ondernemingsraad	90
8.4. Overleg met overige stakeholders	91
HOOFDSTUK 9: TOT SLOT	92
9.1 Vooruitblik	92
9.2 Dankwoord	93
9.3 Slotverklaring	94
9.4 Ondertekening	96
9.5 Tip: taal en spelling	97
<i>Zijn of haar?</i>	97
<i>Hoofdletter of kleine letter?*</i>	98
COLOFON	99

VOORWOORD

Deze handreiking* van VTW biedt een praktische leidraad bij het opstellen van het verslag van de raad van commissarissen over 2018.

Transparante verantwoording

Het verslag van de rvc in het jaarverslag is hét document en hét moment waarop rvc's zich transparant verantwoorden naar de buitenwereld over de wijze waarop zij hun toezicht uitoefenen. Deze handreiking helpt u hiermee op weg.

Indeling

De aanpak is gebaseerd op een rapportagestructuur voor uw rvc-verslag die bestaat uit zeven onderdelen. In deze handreiking worden deze onderdelen één voor één behandeld. Deze indeling is slechts een leidraad om alle onderwerpen aan de orde te laten komen, het staat u vrij een eigen indeling te hanteren. In deze handreiking behandelen we achtereenvolgens:

1. Een persoonlijke inleiding;
2. Een paragraaf over governance, waarin de structuur, rol en taakopvatting wordt uiteengezet, waarin de 'leg uit'-bepalingen -indien van toepassing- worden toegelicht en waarin wordt gerapporteerd over wijzigingen in de implementatie van de code in het verslagjaar;
3. Het verslag over het gehouden toezicht, waaronder het toezicht op de strategie, op de financiële, operationele, volkshuisvestelijke en maatschappelijke prestaties, op stakeholderdialoog, op risicobeheersing en benoeming van de accountant;
4. Het verslag over de invulling van de werkgeversrol, waaronder de benoeming, beoordeling en beloning van het bestuur, en over het toezicht op de cultuur en integriteit van de organisatie;
5. Het verslag over de invulling van de adviesrol en klankbordfunctie;
6. Een paragraaf over de rvc waarin wordt ingegaan op de samenstelling van de rvc, de gevoerde vergaderingen en het functioneren van de rvc;
7. De vermelding van de bezoldiging van de rvc;
8. Een slotparagraaf met een vooruitblik, dankwoord en een slotverklaring.

Nieuwe editie

Deze uitgave is de 4^e editie van deze handreiking. De handreiking is geactualiseerd voor wat betreft wet- en regelgeving. Ook zijn recente voorbeelden opgenomen uit de jaarverslagen 2017 van diverse woningcorporaties.

Omvang of kwaliteit?

Uw rvc-verslag is de afgelopen jaren waarschijnlijk toegenomen in omvang. Gezien de beoogde

toename van onze transparantie lijkt dit ook gerechtvaardigd. Het is echter niet de bedoeling alle teksten in deze handreiking zomaar over te nemen. Iedere rvc dient zelf de afweging te maken wat te publiceren en op welke wijze. Het gaat uiteindelijk niet om de omvang maar de kwaliteit van uw verantwoording.

Dankwoord

De VTW dankt Eelkje van de Kuilen en Oscar Toebosch, de auteurs van deze publicatie.

Uw reactie stellen wij op prijs

Deze publicatie van de VTW is met grote zorg opgesteld. Mocht u desondanks fouten aantreffen, zaken missen of toevoegingen wensen, horen wij dat graag. In dat geval kunt u contact opnemen met de VTW.

Albert Kerssies, directeur VTW

Guido van Woerkom, voorzitter VTW

*Aedes en de VTW hebben tal van praktische publicaties, modellen en handreikingen uitgebracht die corporaties en hun bestuur en toezichthouders helpen bij het toepassen van de code en de wet- en regelgeving: de publicaties en praktijkvoorbeelden zijn op de website van beide organisaties geplaatst. De publicaties zijn geen voorgeschreven handleiding, maar dienen als hulpmiddel en checklist. Zie www.aedes.nl en www.vtw.nl

LEESWIJZER

In deze leeswijzer ziet u hoe de handreiking is opgebouwd. De hoofdstukken beginnen met een inrotekst. Deze is weergegeven in vet, zoals de tekst die u nu leest.

Vrijblijvend advies

Daarna volgt de kerntekst van de handreiking. Deze is geschreven in de vorm van een vrijblijvend advies.

Eigen verantwoordelijkheid

Alhoewel de handreiking met zorg is samengesteld, is de VTW niet aansprakelijk voor eventuele onjuistheden. Het blijft ten alle tijden uw verantwoordelijkheid te voldoen aan de wet en aan de Governancecode.

Woningwet / governancecode

Artikel X / Bepaling Y ('pas toe' verplicht)

In het grijze kader staan passages uit de Woningwet en/of governancecode Woningcorporaties waarmee u bij het betreffende onderwerp in ieder geval rekening dient te houden. Bij bepalingen uit de governancecode is aangegeven of 'pas toe' respectievelijk 'leg uit' van toepassing is.

De Governancecode woningcorporaties 2015 geldt vanaf 1 mei 2015 voor leden van Aedes en de VTW. In november 2016 is de governancecode tekstueel op enkele punten aangepast. Ook is bepaling 5 lid 8 gewijzigd zodat deze aansluit bij de wettelijke roulatietermijnen voor een OOB. Inhoudelijk zijn de principes en bepalingen exact hetzelfde gebleven. Deze aangepaste governancecode geldt vanaf 1 januari 2017 en vervangt de code uit 2015 in zijn geheel. In de laatste druk van 1 juli 2017 is de omnummering van de Woningwet als gevolg van de Veegwet Wonen verwerkt.

In deze handreiking zijn de actuele code en artikelen uit de Woningwet verwerkt. Alhoewel de code editie 2017 betreft, blijven we de naam Governancecode Woningcorporaties 2015 ('de governancecode') hanteren.

Voorbeeldtekst

Helpt u op weg

Op diverse plekken staan voorbeelden; teksten die u in uw verslag van rvc kunt opnemen. Deze zijn herkenbaar aan de gele achtergrondkleur. Soms zijn deze teksten uitvoerig. Het is aan u om te bepalen wat u overneemt.

Gezien in jaarverslagen (klik op de namen)

Wooncorporatie [naam], jv 2017

Hier staan voorbeelden van teksten uit jaarverslagen van collega-corporaties. U kunt ze uitklappen om te bekijken. Als u de PDF van deze handreiking downloadt, vindt u de voorbeelden integraal terug.

Wooncorporatie [naam], jv 2017

Hier staan voorbeelden van teksten uit jaarverslagen van collega-corporaties.

Nader bekeken

Achtergrondinformatie

Op enkele plekken vindt u onder dit kopje meer achtergrondinformatie over het onderwerp.

Zie verder

[Met een link verwijzen we u naar relevante websites, documenten en voorbeelden](#)

rvc of rvt? Tot slot nog een toelichting met betrekking tot de term raad van commissarissen (ook aangeduid met 'rvc' ofwel 'de raad'): de Woningwet hanteert na 1 juli 2017 alleen nog maar de term raad van commissarissen. In de sector komt de term raad van toezicht nog steeds voor. De benaming van een toezichthoudend orgaan is niet bepalend voor de juridische kwalificatie ervan. We hanteren in deze handreiking de term 'rvc' (net als in de wet en de code).

HOOFDSTUK 1: UW PERSOONLIJKE INLEIDING

Voor de lezer is het prettig een verslag van de rvc te beginnen met een inleidende alinea. Die kan een algemene terugblik of constatering van zaken bevatten, bijvoorbeeld over de markt, de sector, de regio en/of de organisatie. Ook kunt U openen met een persoonlijke paragraaf van de voorzitter van de rvc.

Een persoonlijk voorwoord?

Verskillende rvc's zullen hier wisselend over denken; waar de ene rvc een persoonlijk voorwoord van een voorzitter ambieert, kiest de andere rvc deze vorm juist niet omdat hij alleen collectief wil communiceren. Dat is een persoonlijke keuze en dat is precies waar het in het verslag van de rvc om gaat: maak het persoonlijk.

Geef uw mening

Zorg dat het verslag van de rvc niet slechts een opsomming van feiten is. Vorm een mening over zaken en durf deze uit te spreken. Neem de lezer mee. Geef daarbij niet alleen de uitkomsten weer; geef inzicht in het krachtenveld en de overwegingen. Schrijf voor de brede stakeholdergroep die gerelateerd is aan uw woningcorporatie.

Gezien in jaarverslagen

Stadgenoot (jv 2017)

Beschouwing van de raad van Commissarissen (opgenomen vooraan in het jaarverslag direct na het voorwoord directie, separaat van het verslag van de raad van commissarissen dat achterin te vinden is).

De raad van commissarissen (RvC) kijkt met tevredenheid terug op het jaar 2017. De financiële ruimte van Stadgenoot is volkshuisvestelijk optimaal benut. Naast de financiën is de organisatie op orde. De implementatie van de woningwet is goed verlopen en de governance functioneert goed. Met nieuw elan is hard gewerkt aan de maatschappelijke doelstelling van Stadgenoot.

De RvC onderschrijft wat de bestuurder stelt in zijn verklaring dat in 2017 het omslagpunt is bereikt waardoor de focus van Stadgenoot voornamelijk gericht kon zijn op het volkshuisvestelijke presteren in plaats van de financiële beheersing van de organisatie. De afgelopen jaren is scherp gestuurd en zijn de maatschappelijke opgave en financiële positie in 2017 in balans gekomen. Het is nu voldoende dat de raad toeziet op de financiële randvoorwaarden. Dit heeft voor ruimte in de RvC gezorgd die is aangewend om met de bestuurder intensief van gedachten te wisselen over investeringen in nieuwbouw en duurzaamheid. Binnen deze strategische discussie kiezen de raad en de bestuurder –ieder vanuit de eigen verantwoordelijkheid- voor meer nieuwbouw boven duurzaamheid en aan CO2-reductie boven labelstappen maken. De raad weet zich hierin gesteund door het bestuur van Huurgenoot, dat meermaals in het overleg met de huurderscommissarissen de prioriteit bij nieuwbouw heeft gelegd. Met deze keuze is de financiële ruimte in 2017 volkshuisvestelijk optimaal is benut. De doelen met betrekking op betaalbaar en passend wonen en duurzaamheid zijn ruimschoots gehaald. Met betrekking tot de beschikbaarheid is er in 2017 veel in de steigers gezet. Zo is gestart met het bouwen van 440 sociale woningen en wordt in 2018 gestart met de bouw van rond de 900 nieuwe sociale huurwoningen. Vanaf 2018 wordt een groei van de portefeuille verwacht. Over het presteren in 2017 is de RvC dan ook zeer te spreken.

...

Met de financiën, organisatie en de governance op orde, ziet de RvC de politieke omgeving als voornaamste risico voor het realiseren van de ambitie van Stadgenoot. De verhuurdersheffing doet niet alleen de huren stijgen, maar beperkt voor een groot deel de investeringscapaciteit van Stadgenoot. Met het verder afkomen van de huuropbrengst van de corporatie door de verhuurdersheffing kan Stadgenoot haar ambities op het gebied van woningproductie en duurzaamheid niet waarmaken. De verhuurdersheffing is gekoppeld aan de WOZ-waarde, zowel in groei- als in krimpregio's. Als regionale verschillen erkent zouden worden en er meer middelen beschikbaar zijn voor regio's waar een veel grotere vraag ligt, is dat wel mogelijk. De raad pleit ervoor, evenals in 2016, dat de overheid de regionale verschillen gaat erkennen en met passend beleid voor de specifieke problemen aldaar komt. De RvC steunt de bestuurder in zijn verschillende rollen zich hiervoor in te zetten.

Woonpunt (jv 2017)

Gedeelte uit interview met twee commissarissen

Woonpunt kreeg de afgelopen maanden met een aantal integriteitskwesties te maken. Wat was jullie eerste reactie daarop?

[Commissaris 1]: 'Ik vond het onvoorstelbaar dat dit kon gebeuren, met alle discussies in de samenleving over wat wel en niet kan. Hoe kun je nou werken bij een organisatie met een maatschappelijke doelstelling, die er moet zijn voor huurders, en dan zulke dingen doen? Eveneens onvoorstelbaar vind ik dat de organisatie dit niet tijdig heeft ontdekt. Dat zegt iets over de cultuur. Op papier is alles netjes geregeld, met een klokkenluidersregeling en een vertrouwenspersoon, maar in de praktijk durven we elkaar blijkbaar niet aan te spreken.'

[Commissaris 2]: 'Dit overkomt ons op een ongelukkig moment, net wanneer we met z'n allen het gevoel hebben dat we de weg omhoog weer hebben gevonden. Als we er dan toch iets positiefs uit willen halen, dan is het dat het zuiverend werkt. We zijn er allemaal erg van geschrokken en we hebben het er wel weer over. Dit vergroot het zelfreinigend vermogen.'

Heeft de raad ook naar zichzelf gekeken? Hebben jullie signalen gemist? Hadden jullie het toezicht anders moeten inrichten?

[Commissaris 1]: 'Daar hebben we het wel over gehad natuurlijk. Hadden wij iets moeten ontdekken? Misschien wel, maar dan ben je al bijna operationeel bezig. Wij hebben als raad van commissarissen lang aangedrongen op een onderzoek naar soft controls [de 'zachte' aspecten, zoals de bedrijfscultuur, die bepalen of een organisatie 'in control' is]. Dat is in 2017 uitgevoerd, nog voor dit aan het licht kwam. De uitkomsten daarvan onderschrijven wat we nu weten: dat er binnen Woonpunt een ongedwongen, gemoedelijke cultuur bestaat waarin mensen elkaar onvoldoende aanspreken. Maar deze integriteitskwesties had ik niet verwacht.'

[Commissaris 2]: 'Dat onderzoek naar soft controls was een logisch vervolg op het onderzoek naar de 'hard controls'. Het was dus niet ingegeven door concrete signalen over fraudekwesties, maar wel door de wetenschap dat het onvoldoende is om zaken op papier goed geregeld te hebben.'

Vorig jaar zei u in dit interview nog iets, namelijk dat Woonpunt niet groot genoeg is voor een tweehoofdig bestuur. Inmiddels is een nieuwe organisatiestructuur voorgesteld en daarin zit, althans voor de komende jaren, nog steeds een tweehoofdig bestuur. Wat is in de tussentijd veranderd?

[Commissaris 1]: 'Die keuze hebben we zorgvuldig gemaakt. Met de nieuwe strategie en het transitieplan hebben we veel ambitie uitgesproken, voor ons werk buiten, samen met stakeholders, maar ook binnen. Dat moeten we wel nog allemaal waarmaken. Er komt nieuw management, dat voor een deel uit nieuw talent bestaat, maar we hebben de komende jaren echt voldoende gewicht nodig aan de top. Als we een paar jaar verder zijn, en we hebben het Woonpunt dat ons nu voor ogen staat, dan voeren we die discussie weer opnieuw.'

De Huismeesters (jv 2017)

Het afgelopen jaar is voor De Huismeesters een intensief jaar geweest. Er is inmiddels een aanvang gemaakt met de uitvoering van het in 2016 vastgestelde ondernemingsplan en dat betekent onder meer dat er inmiddels diverse investeringen gepleegd worden met als doel het bezit te verduurzamen, te verbeteren in comfort en kwaliteit en achterstallig onderhoud aan het woningbezit uit te voeren. Dit alles na een tijd waarin het plegen van investeringen vaak om financiële redenen niet goed mogelijk was.

De Raad heeft na overleg met de bestuurder dan ook een tweetal projecten in Selwerd en Vinkhuizen goedgekeurd en met de werkzaamheden zal op korte termijn een aanvang worden gemaakt.

De Raad is verheugd dat er weer de nodige investeringen worden gepleegd zodat de huurders van De Huismeesters ook in de toekomst de waarborg behouden dat zij goed gehuisvest zullen zijn. De Raad heeft daarbij wel uitdrukkelijk de wens en de hoop uitgesproken dat de noodzakelijke projecten met voortvarendheid ter hand worden genomen en dat in 2018, binnen de financiële mogelijkheden, tevens ruimte en aandacht zal zijn voor nog meer verbetering van de kwaliteit van het woningbezit zodat ook in andere wijken huurders van De Huismeesters in woningen van duurzame kwaliteit kunnen blijven wonen.

De Raad heeft vastgesteld dat de prestatieafspraken in 2017 met de gemeente, in samenspraak met andere corporaties op constructieve wijze zijn vormgegeven, waarbij oog is voor ieders mogelijkheden en wensen. Op dit moment geldt voor De Huismeesters dat zij vooral een bijdrage levert aan de woonwensen in de stad door haar bezit te verduurzamen en de basiskwaliteit te verbeteren. Het betreft vooral het naoorlogse bezit in de vier prioritaire wijken: Indische Buurt/ De Hoogte, De Wijert-noord, Beijum en Selwerd.

Dat is noodzakelijk en omvangrijk en de Raad hoopt dat in de toekomst ook De Huismeesters weer voldoende in staat zal zijn om in de stad de beschikbaarheid en kwaliteit van huurwoningen te vergroten door het realiseren van (vervangende) nieuwbouw.

De interne organisatie van de Huismeesters is het afgelopen jaar meerdere malen onderwerp van gesprek geweest met de bestuurder en inmiddels heeft de Raad geconstateerd dat er besloten is het organisatiemodel van De Huismeesters aan te passen aan een meer bij deze tijd passende vorm. De Raad realiseert zich dat implementatie van een dergelijk nieuw model tijd en draagvlak vergt en heeft ook vastgesteld dat de wijzigingen kunnen rekenen op steun van de medewerkers en de Ondernemingsraad van De Huismeesters. De Raad constateert dat de klanttevredenheid fors is gestegen en spreekt de wens en verwachting uit dat de structuurwijziging en de ingezette cultuurverandering de verdere slagvaardigheid zal verbeteren en De Huismeesters nog beter in staat zal stellen de door haar gestelde doelen te realiseren.

De medewerkers van de Huismeesters verdienen een groot compliment. Het afgelopen jaar zijn er veel verbeteringen doorgevoerd en hebben zij kans gezien om van de huurders hogere klanttevredenheidcijfers te krijgen hetgeen naar het oordeel van de Raad als een bevestiging moet worden gezien dat De Huismeesters oog heeft voor de bewoners en haar dienstverlening op orde heeft.

De Huismeesters zeilt in financiële zin scherp aan de wind. Toch meent de Raad dat de Huismeesters haar zaken op orde heeft en de middelen op een zo goed mogelijke wijze tracht in te zetten, met alle daarmee gemoeide beperkingen.

SWZ (jv 2017)

Van de voorzitter:

In 2017 hebben organisatie, bestuur en raad van commissarissen op constructieve wijze samengewerkt in rolduidelijke verhoudingen. De raad van commissarissen stelt vast dat SWZ vanuit een gezonde organisatorische en financiële basis werkt aan de volkshuisvestelijke opgave in de stad Zwolle, in goed overleg met de huurders en stakeholders. Er is hard gewerkt aan het verbeteren van de kwaliteit en duurzaamheid van het bestaande bezit en er zijn nieuwe sociale huurwoningen toegevoegd. Tegelijkertijd zijn er tal van interne en externe processen geoptimaliseerd. Met genoegen kijkt de raad van commissarissen terug op de bespreking van het strategisch beleid te midden van huurders en wijkwerkers, in een wijk waar SWZ veel bezit heeft. De gelijkwaardige samenwerking met HBV De Woonkoepel, o.a. bij de werving van nieuwe commissarissen onderstreept de goede onderlinge verstandhouding. In het onderstaande verslag legt de raad van commissarissen verantwoording af over de werkzaamheden in het verslagjaar.

[naam voorzitter]

voorzitter RvC

Wooninc (jv 2017)

Politieke, economische en maatschappelijke ontwikkelingen veranderen het speelveld, de omgeving en de mogelijkheden van de woningcorporatie. Deze veranderingen leiden tot een herbezinning op taken en de wijze waarop hieraan invulling wordt gegeven. Het vereist het maken van keuzes in de strategische sturing, bedrijfsvoering, samenwerking met belanghouders en de inrichting van de organisatie. Het zijn keuzes waar het bestuur en de organisatie van Wooninc. voor staan en waarbij de RvC vanuit zijn eigen rol verantwoordelijkheid en betrokkenheid heeft.

'Samen Goed Doen!' is na het van kracht worden van de herziene Woningwet de allesomvattende kernwaarde voor 2017. Wooninc. blijft zorgdragen voor hen die daar om redenen niet zelf in kunnen voorzien. Onze aandacht ging in 2017 voor een belangrijk deel uit naar de implementatie van de herziene Woningwet, in het bijzonder de voorgenomen hybride scheiding DAEB/niet-DAEB. Daarnaast stond 2017 in het teken van de verdere verankering van risicomanagement in de organisatie en is aanvang gemaakt met de verdere verduurzaming van het vastgoed, dat een steeds groter maatschappelijk thema wordt.

De RvC volgt nauwgezet de werkzaamheden van het bestuur en meent dat met de gekozen oriëntatie en accenten goed wordt ingespeeld op de economische, sociale, maatschappelijke en politieke omstandigheden, waarbij de samenwerking met huurders, gemeenten, zorg-/welzijnsorganisaties en andere belanghebbenden steeds belangrijker wordt.

HOOFDSTUK 2: OVER BESTUREN EN TOEZICHTHOUDEN

Na de inleiding is het raadzaam het kader neer te zetten waarin u als rvc opereert. Maak hierbij onderscheid tussen enerzijds de beschrijving van de actuele situatie per datum dagtekening rvc-verslag en anderzijds de verantwoording van de in het verslagjaar doorgevoerde wijzigingen. De wijzigingen dienen in ieder geval in het rvc-verslag te worden beschreven. De actuele situatie per datum dagtekening rvc-verslag kunt u onderdeel uit laten maken van het rvc-verslag of in de governanceparagraaf plaatsen, elders in het jaarverslag.

Actuele situatie

Geef eerst de actuele situatie weer met betrekking tot toezicht en toetsing. Het gaat dan om de stand van zaken op de datum waarop u het jaarverslag uitbrengt.

Governancecode 2015

Beschrijf vervolgens dat u de governancecode volgt. 'Leg uit' indien van toepassing.

Wijzigingen in verslagjaar

Heeft u de visie, het toezichtkader en/of het toetsingskader in het verslagjaar ontwikkeld, aangepast, geëvalueerd of anderszins besproken? Beschrijf dit als wijziging in het verslagjaar, separaat van de actuele situatie.

2.1. Onze visie op toezicht en toetsing

Wat is precies de rol van de rvc? Wie heeft u deze rol gegeven? Waaruit blijkt dit? En hoe brengt u deze rol tot uitvoering, hoe borgt u een goede invulling? Legitimeer de rollen en verantwoordelijkheden en leg de lezer uit hoe het spel tussen rvc, bestuur en stakeholders wordt gespeeld.

Heldere taal

Waarschijnlijk heeft u een toezichtvisie, toezichtkader en toetsingskader. Dergelijke informatie is niet

voor iedereen dagelijkse kost, probeer hier dus een te juridische formulering te vermijden. Schets de context en verwijst verder naar de onderliggende documenten op de website.

Woningwet

Artikel 31 lid 1

De rvc heeft tot taak toezicht te houden op het beleid van het bestuur en op de algemene gang van zaken in de toegelaten instelling en de door haar in stand gehouden onderneming. Hij staat het bestuur met raad ter zijde. Bij de vervulling van hun taak richten de commissarissen zich naar het belang van de toegelaten instelling en de door haar in stand gehouden onderneming, naar het te behartigen maatschappelijke belang en naar het belang van de betrokken belanghebbenden.

Governancecode

Bepaling 1.1 ('pas toe' verplicht)

Bestuur en rvc hebben een visie op besturen en toezicht houden, waarbij wordt ingegaan op de verantwoordelijkheid voor het realiseren van de doelstellingen, de strategie, het beleid, de financiering en de onderlinge wisselwerking in rollen. De rvc beschrijft hierin zijn rollen (werkgever, toezichthouder en klankbord) en taakuitoefening als intern toezichthouder.

Bepaling 2.2 ('pas toe' verplicht)

Het bestuur legt de wijze van besluitvorming over majeure onderwerpen en de bijbehorende rolverdeling tussen bestuur en rvc, voor zover niet expliciet geregeld in de wet en/of in de statuten, vast in een bestuursreglement.

Bepaling 3.11 ('pas toe' verplicht)

De rvc ... stelt een reglement op waarin hij zijn werkwijze vastlegt. Dit reglement wordt op de website van de corporatie gepubliceerd.

Bepaling 3.13 ('pas toe' of 'leg uit')

In het reglement zoals genoemd in 3.11 geeft de rvc aan op welke onderwerpen toezicht wordt gehouden. Bij deze onderwerpen hanteert de rvc een 'toetsingskader'. Dit toetsingskader wordt in samenspraak met het bestuur opgesteld en vastgesteld door de rvc. Daarin kunnen bijvoorbeeld de volgende onderwerpen worden opgenomen:

- De maatschappelijke resultaten;
- Efficiëntie, betaalbaarheid en beschikbaarheid;
- De manier waarop risico's verbonden aan de activiteiten van de woningcorporatie worden ingeschat en hoe daarmee wordt omgegaan;
- De manier waarop invulling wordt gegeven aan opdrachtgeverschap: hoe wordt omgegaan met het afsluiten van contracten en/of samenwerkingsverbanden met derden;

- De kwaliteit van de interne risicobeheersing;
- De financiële verslaggeving;
- Naleving van toepasselijke wet- en regelgeving;
- Naleving van de governancecode.

Bepaling 3.29 ('pas toe' of 'leg uit')

De rvc kan subcommissies instellen ter ondersteuning van het toezicht. Daarbij geldt dat:

- de rvc voor iedere commissie een reglement opstelt waarin rol en verantwoordelijkheden worden omschreven, evenals de samenstelling en werkwijze van de commissies;
- in het jaarverslag de samenstelling, het aantal vergaderingen en de belangrijkste onderwerpen die op de agenda stonden worden vermeld;
- de rvc van iedere commissie een verslag van de overleggen ontvangt;
- de auditcommissie en de remuneratiecommissie niet worden voorgezeten door de voorzitter van de rvc.

Voorbeeldtekst

Toeziethouder, werkgever, adviseur/klankbord

De raad van commissarissen van [corporatie] houdt toezicht op het functioneren van het bestuur (de statutaire directie) van [corporatie] en de algemene gang van zaken binnen [corporatie]. De raad adviseert het bestuur daarnaast gevraagd en ongevraagd, is verantwoordelijk voor de benoeming (en eventuele schorsing of ontslag) van de bestuurders, en stelt hun beoordeling en arbeidsvoorwaarden vast. De raad van commissarissen geeft de accountant opdracht voor de controle van de jaarstukken en keurt de opdrachtverlening goed voor de visitatie die [corporatie] elke vier jaar laat uitvoeren.

Legitimatie

De raad van commissarissen handelt op basis van de bevoegdheden die in de statuten zijn omschreven. De werkwijze van de raad is beschreven in het reglement raad van commissarissen. Hierin is opgenomen dat de raad werkt met separate commissies. De commissies hebben ook separate reglementen. De commissies adviseren de raad over onderwerpen die binnen hun taakgebied vallen en bereiden de besluitvorming van de raad voor. Dit laat de verantwoordelijkheid voor de besluitvorming van en door de raad onverlet.

De raad heeft een *toezichtvisie* opgesteld, waarin hij duidelijk maakt waarom de rvc bestaat, wat hij onder goed toezicht verstaat en namens wie hij toezicht houdt. De raad geeft hierin een antwoord op basisvragen over zijn taakopvatting, doel en functie. De raad beschrijft hierin onder andere dat de rvc en zijn leden vanuit een maatschappelijke betrokkenheid als toezichthouder actief en structureel verantwoording willen afleggen aan interne en externe

belanghebbenden.

In een *toezichtkader* heeft de raad uitgewerkt hoe hij deze visie in de praktijk wil brengen. Het toezichtkader beschrijft op hoofdlijnen het speelveld en de taken van de corporatie en omvat het geheel van spelregels die de raad van commissarissen bij het uitoefenen van zijn taken volgt.

Extern toezichtskader

- Woningwet
- Besluit toegelaten instellingen volkshuisvesting (BTIV)
- Regeling toegelaten instellingen volkshuisvesting (RTIV)
- AedesCode
- Governancecode Woningcorporaties

Intern toezichtskader

- Statuten
- Bestuursreglement
- Profielschets rvc
- Reglement rvc
- Commissies
 - Strategiecommissie
 - Selectie en benoemingscommissie
 - Remuneratiecommissie
 - Auditcommissie
 - Vastgoedcommissie
 - Huurdersbelangencommissie
 - Governancecommissie
- Reglement financieel beleid en beheer
- Investeringsstatuut
- Treasury- en beleggingsstatuut
- Verbindingenstatuut (niet verplicht)
- Integriteitscode en klokkenluidersregeling

Het toezichtskader is voor het bestuur kaderstellend om te besturen en voor de raad van commissarissen richtinggevend om toezicht te houden. Het toezichtskader wordt gevormd door kaders die betrekking hebben op enerzijds de besturing en anderzijds op de beheersing van de organisatie.

Besturingskader

- Visiedocument
- Strategisch voorraadbeleid
- Ondernemingsplan
- Meerjareninvesteringsplan
- Jaarplan
- Prestatieafspraken gemeente
- Belanghoudersoverzicht

Beheersingskaders

- Financiële kaders(meerjaren)begroting
- Liquiditeitsbegroting
- Treasury-jaarplan
- Risicobeheersingssysteem
- Kwaliteitsbeleid
- (Half)jaarrapportage integriteit
- Organisatie en formatieplan en strategisch human resourcesbeleid

Commissies

De rvc kent een strategiecommissie, selectie- en benoemingscommissie, remuneratiecommissie, auditcommissie, ... De commissies stellen jaarlijks – ten behoeve van de raad – een verslag op met daarin het aantal gehouden vergaderingen, de belangrijkste onderwerpen die aan de orde zijn gekomen en zijn beraadslagingen en bevindingen in het betrokken boekjaar. De belangrijkste punten hieruit zijn elders weergegeven in dit verslag van de rvc, in hoofdstuk 3 'Verslag vanuit werkgeversrol' (voor wat betreft de selectie- en benoemingscommissie en Remuneratiecommissie) en hoofdstuk 4 'Verslag vanuit toezichhoudende rol' (voor wat betreft de overige commissies). De personele samenstelling van de commissies is weergegeven in paragraaf 6.1 'Samenstelling rvc'.

Tot de taak van de commissies behoren de activiteiten die in onderstaand schema zijn weergegeven.

Selectie- en benoemingscommissie

- het opstellen van selectiecriteria en benoemingsprocedures inzake commissarissen en bestuurders;
- het ten minste eenmaal per jaar beoordelen van de omvang en samenstelling van de raad en het bestuur en het – indien nodig – doen van voorstellen voor (wijziging van) de profielschetsen;

- het ten minste eenmaal per jaar beoordelen van het functioneren van individuele commissarissen en bestuurders en het rapporteren hierover aan de raad;
- het doen van voorstellen voor (her)benoemingen;
- het houden van toezicht op het beleid van het bestuur inzake selectiecriteria en benoemingsprocedures voor het hoger management.

Remuneratiecommissie

De remuneratiecommissie doet (van tijd tot tijd) voorstellen aan de raad betreffende:

- het te voeren bezoldigingsbeleid voor leden van het bestuur;
- de bezoldiging van individuele bestuurders;
- de vergoeding van de leden van de raad en zijn voorzitter en vice-voorzitter.

Strategiecommissie

Het houden van toezicht op:

- de strategie en de risico's verbonden aan de ondernemingsactiviteiten in meest ruime zin;
- de jaarlijks door het bestuur op te stellen strategische visie;
- de (toekomstige) wets- en/of beleidswijzigingen die (mogelijk) van invloed zijn op [woningcorporatie];
- de toepassingen van informatietechnologie.

Auditcommissie

Het houden van toezicht ten aanzien van:

- de werking van de interne risicobeheersings- en controlesystemen, waaronder het toezicht op de naleving van de relevante wet- en regelgeving en het toezicht op de werking van de gedragscodes;
- de financiële informatieverschaffing;
- de rol en het functioneren van de interne audit functie;
- indien nodig, het uitbrengen van advies aan de raad ten behoeve van het opstellen van de voordracht tot benoeming van de externe accountant.
- de relatie met de externe accountant waaronder in het bijzonder zijn onafhankelijkheid, de bezoldiging en eventuele niet-controlewerkzaamheden voor de corporatie;
- de financiering van de corporatie;
- het bespreken van de jaarrekening en het accountantsverslag, het jaarverslag, de kwartaalrapportages, de begroting en het ter accordering voorleggen van deze documenten aan de raad;
- het – tezamen met de externe accountant – adviseren van het bestuur bij het opstellen van het werkplan van de interne auditor en het kennis nemen van de bevindingen van de

interne auditor;

- de naleving van aanbevelingen en opvolging van opmerkingen van in- en externe accountants.

Governancecommissie

Het rapporteren aan de rvc en adviseren van het bestuur over onder meer:

- de bevindingen met betrekking tot de governance van de organisatie (De commissie herijkt – als dat relevant is – de statuten van, het reglement van de raad van commissarissen en het reglement commissies raad van commissarissen);
- de werking van de integriteitscode en de klokkenluidersregeling;
- de transparantie;
- de invloed die stakeholders hebben op het beleid en de kwaliteit van intern toezicht;
- de permanente educatie.

Voor meer informatie verwijzen we u naar de website, rubriek 'Governance' [hier uw link invoegen]. U vindt hier onder andere de statuten en reglementen, de toezichtvisie, het toezichtkader, het toetsingskader, de profielschetsen rvc en meer.

* Mede samengesteld op basis van het jaarverslag 2014 van Ymere, het Toezicht- en toetsingskader van Stadgenoot en het Werkboek Toezichtvisie en toezichtkader', Instituut voor Governance & Leiderschap, 2014

Nader bekeken

*Werkboek Toezichtvisie en Toezichtkader**

In een *toezichtvisie* geeft uw raad aan waarom hij bestaat, wat hij onder goed toezicht verstaat en namens wie hij toezicht houdt. De raad geeft een antwoord op basisvragen over zijn doel en functie. Een visie hoeft niet langer te zijn dan één pagina.

In een *toezichtkader* komt aan bod hoe de raad gaat toezichthouden. De abstract geformuleerde toezichtvisie wordt vertaald in een meer concreet stuk over de inrichting en stijl van het toezicht. Hierin vermeldt een raad de documenten waarop het toezicht is gebaseerd, zoals de statuten en reglementen. Ook komt de samenstelling van de raad aan bod en waarom voor die samenstelling op dit moment is gekozen. De stijl van toezichthouden gaat in op de rollen die de raad wil vervullen en welke accenten hij daarbij legt op welke rol. Hoe worden de rollen ingevuld en waarom?

In een *toetsingskader* gaat de raad in op de indicatoren, criteria en normen waaraan alle activiteiten en prestaties van het bestuur worden getoetst. Met andere woorden: het toezichtkader wordt vertaald in een concreet stuk om de kwaliteit van het bestuur te kunnen meten. Die meetbaarheid zal nooit honderd procent zijn omdat een aantal activiteiten moeilijk meetbaar te maken is. Dat is niet erg. Waar het om gaat is dat goed bestuur bestaat uit een mix van inspannings- en resultaatsverplichtingen. Daarvoor kun je ‘harde’ en ‘zachte’ criteria opstellen. Maak die criteria expliciet zodat ook de bestuurder(s) weten waar zij aan toe zijn. Dat maakt functionerings- en beoordelingsgesprekken met bestuurders concreet en vormt een realistische onderbouwing voor hun beloning. Ook andere stakeholders krijgen zo inzicht in de relatie tussen de rol en de verantwoordelijkheden van de rvc en de wijze waarop hij hieraan invulling geeft.

* Werkboek Toezichtvisie en Toezichtkader, Instituut voor Governance & Leiderschap, 2014

Zijlstra-verklaring van ambitieus toezicht Om daadwerkelijk te leren van de in het recente verleden gemaakte fouten en deze strategisch aan te wenden, heeft het Zijlstra Center van de Vrije Universiteit Amsterdam met een brede groep toezichthouders gesprekken gevoerd. Deze toezichthouders hebben een ambitieniveau geformuleerd en willen constructief bouwen aan de professionalisering van hun functie en rol. Deze ambitie is verwoord in een verklaring van Ambitieuw Toezicht. Deze verklaring luidt als volgt:

“

- Ik ambieer een open, proactieve, kritische vertrouwensrelatie met het bestuur. Daarbij wil ik een ruime informatiepositie en neem ik tijdig maatregelen in mijn rol als werkgever;
- Ik wil vanuit een maatschappelijke betrokkenheid als toezichthouder als toezichthouder actief en structureel verantwoording afleggen aan interne en externe belanghebbenden;
- Ik wil integraal toezicht houden en wil een gedegen inzicht hebben in de risico's en beheersmaatregelen. Daarbij aanvaard ik een brede aanspreekbaarheid en een zekere aansprakelijkheid;
- Ik wil toezicht houden vanuit een combinatie van deskundigheid, ervaring, gevoel, vertrouwen en zelfreflectie en wil me inzetten voor effectieve teamvorming van de raad van toezicht;
- Ik ambieer de voortdurende professionalisering van mijzelf en de raad van toezicht als geheel, door middel van scholing en intervisie ten aanzien van deskundigheid, attitude en gedrag.

”

* Waar is de raad van toezicht? Deel III – De Verklaring van ambitieus toezicht. Auteurs: Goos Minderman, Sjors van den Berg, Gerdien Bikker-Trouwborst, Erik van Marle, Paul Simons, Mark Somers

en Esther Spetter. Het Zijlstra Center draagt door academisch onderzoek en onderwijs bij aan de verbetering van bedrijfsvoering, toezicht en leiderschap van (semi-)publieke organisaties, met de ambitie om de maatschappelijke waarde van deze organisaties beter zichtbaar te maken en te vergroten.”

Gezien in jaarverslagen

Stadgenoot (jv 2017)

In 2017 heeft de RvC haar visie op toezichthouden op papier gezet. De essentie van deze visie is dat de commissarissen bij Stadgenoot intrinsiek gemotiveerd zijn om vanuit hun rol een bijdrage te leveren aan de (sociale) volkshuisvesting in het algemeen en aan de volkshuisvesting in Amsterdam in het bijzonder. Daarmee hangt samen dat de RvC kritisch is op ontwikkelingen van wetten en beleid van overheden waarbij de (sociale) volkshuisvesting in zijn algemeen en de doelen van Stadgenoot in het bijzonder onder druk komen. De RvC laat in die gevallen van zich horen.

Staedion (jv 2017)

Bij de toezichthoudende rol maakt de RvC gebruik van een extern en een intern toezichtkader. Het externe toezichtkader wordt gevormd door wet- en regelgeving vanuit de Woningwet, vanuit de Aw (Autoriteit woningcorporaties), vanuit de sectorinstituten zoals het WSW (Waarborgfonds Sociale Woningbouw), de VTW (Vereniging van Toezichthouders in Woningcorporaties), vanuit Aedes (branchevereniging van woningcorporaties) en de Neprom (Vereniging van Nederlandse Projectontwikkeling). Hieronder worden de belangrijkste documenten van het externe en interne toezichtkader genoemd:

- Woningwet en Besluit toegelaten instellingen volkshuisvesting
 - Governancecode Woningcorporaties
 - Nepromcode
 - Statuten
 - Reglement van de RvC
 - Ondernemingsplan 2016-2020
 - Prestatieafspraken
 - Portefeuillestrategie
 - Tertaalrapportages;
 - Bedrijfsjaarplan en meerjarenbegroting
- staedion bestuursverslag 2017 19
- Jaarstukken (bestuursverslag incl. jaarrekening) en accountantsverslag
 - Volkshuisvestingsverslag
 - Treasurystatuut en treasuryjaarplan
 - Gedragscode en klokkenluidersregeling
 - Wet Normering Topinkomens
-

Woonstede (jv 2017)

Het centrale uitgangspunt voor de RvC is er op toe te zien dat Woonstede een maatschappelijke koers blijft varen. Een koers waarin maatschappelijke vraagstukken op het gebied van wonen en de belangen van mensen die op de woningmarkt in een kwetsbare positie verkeren centraal staan, en waarin voldaan wordt aan de eisen voor woningcorporaties zoals die opgenomen zijn in wet- en regelgeving. De RvC ziet erop toe dat deze uitgangspunten uitgewerkt zijn in een strategisch plan dat in consultatie met belanghebbenden (zoals gemeenten, huurders en zorg- en welzijnsinstellingen) wordt opgesteld en dat helder geformuleerde doelstellingen bevat. Het toezichtkader van de RvC is nader uitgeschreven in de reglementen van de RvC en in de profielschets van de commissarissen. Deze documenten zijn te raadplegen op de website van Woonstede. Hieronder worden de belangrijkste documenten voor het algemene toezichtkader benoemd. In deze documenten zijn concrete criteria en (gedrags-) normen opgenomen.

Extern toezichtkader

- Woningwet & Besluit toegelaten instellingen volkshuisvesting (BTiV)
- Wet Normering Topinkomens (WNT)
- Governancecode Woningcorporaties
- Beleid en kaders WSW
- Beleid en kaders Autoriteit woningcorporaties
- Beleid en kaders VTW

Intern toezichtkader

- Statuten;
- Reglementen RvC en commissies;
- Bestuursreglement;
- Profielschets RvC;
- Strategisch plan 2017-2021;
- Begroting 2017, meerjarenbegroting 2017-raming en Jaarrekening;
- Treasuryjaarplan 2017;
- Portefeuillestrategie;
- Integraal Risicomanagement;
- Reglement financieel beleid en beheer;
- Investeringsstatuut;
- Treasury en beleggingsstatuut;
- Integriteitscode en klokkenluidersregeling.

In 2017 zijn verschillende documenten van het interne toezichtkader aangepast en na goedkeuring van de RvC door de directeur-bestuurder vastgesteld. Zowel de statuten als de reglementen zijn in lijn gebracht met wet- en regelgeving (goedkeuring 9 november 2017). Nieuw is het addendum bij Reglement financieel beleid en beheer (schriftelijke goedkeuring 1 en 22 november 2017). Zowel de Statuten van Woonstede als het Reglement financieel beleid en beheer zijn in 2017 ter beoordeling voorgelegd aan de Autoriteit woningcorporaties. Voor beide documenten is een positieve zienswijze ontvangen. Op 18 juli 2017 heeft de Raad goedkeuring verleend aan de nieuwe mandateringsregeling. Voor 2018 en latere jaren wordt het Strategisch Plan 2018 -2022 herijkt. De RvC heeft hierbij aan de directeur-bestuurder gevraagd om aandacht te besteden aan de prioritering van de doelen en de omschrijving van de beoogde relaties met Plicht Getrouw en de Deelgoed-corporaties.

Zie verder

[‘Werkboek Toezichtvisie en Toezichtkader’, Instituut voor Governance & Leiderschap, 2014](#)

2.2. Governance & governancecode

2.2.1. Verantwoording van ‘leg uit’-bepalingen

De Governancecode 2015 is voor het laatst in 2017 aangepast. Volg de bepalingen en ‘leg uit’ waar nodig.

In het verslag kunt u invulling geven aan de verplichting om de ‘leg uit’-bepalingen inzichtelijk te onderbouwen en actief te verantwoorden. Let op: In het verslag legt *de rvc* vast welke bepalingen van de Governancecode niet werden toegepast en met welke motivering hiervan is afgeweken. Het gaat hier om *alle* bepalingen uit de Governancecode, niet alleen de bepalingen die de rvc betreffen.

Governancecode

Bepaling 3.14 ('pas toe' verplicht)

De rvc maakt jaarlijks een verslag van de werkzaamheden dat in het jaarverslag wordt gepubliceerd. In het verslag legt de rvc vast welke bepalingen van de governancecode niet werden toegepast en met welke motivering hiervan is afgeweken. Het gaat hier om alle bepalingen uit de governancecode, niet alleen de bepalingen die de rvc aangaan.

Voorbeeldtekst*

De Governancecode Woningcorporaties kent vijf principes. De principes vullen elkaar aan en dienen in samenhang te worden gezien. Het belang van (toekomstige) huurders of bewoners staat voorop in principe 1, waar het gaat over waarden en normen die passen bij de maatschappelijke opdracht. Principe 2 behandelt de manier waarop bestuur en rvc aanspreekbaar zijn op resultaten. Principe 3 beschrijft de toetsstenen van geschiktheid voor bestuur en rvc en principe 4 behandelt de dialoog met (toekomstige) bewoners, gemeente en andere belanghebbende partijen. Principe 5 ten slotte besteedt aandacht aan het beheersen van de risico's verbonden aan de activiteiten.

De vijf principes van de governancecode zijn uitgewerkt in (in totaal) zestig bepalingen. De code kent twee typen bepalingen: 'pas toe' en 'pas toe of leg uit'.

In lijn met de wetgeving en om de kwaliteit en transparantie van handelen van bestuur en rvc te bevorderen is afwijking met 'leg uit' op een aantal bepalingen niet mogelijk, hiervoor geldt uitsluitend 'pas toe'. Dit is bij de betreffende bepalingen in de code weergegeven.

Voor de overige bepalingen geldt dat corporaties daarvan af kunnen wijken als dit volgens de betreffende corporatie tot een beter resultaat leidt. Hierbij dient echter nog steeds in de geest van het principe gehandeld te worden en moet de corporatie op inzichtelijke wijze onderbouwen en actief verantwoorden ('leg uit') waarom zij hiervan afwijkt. Indien zij op deze wijze gemotiveerd afwijkt, volgt zij dus ook de code.

[Naam corporatie] voldoet aan de Governancecode Woningcorporaties en wijkt af met 'leg uit' bij de volgende bepalingen:

Governancecode Woningcorporaties, 'Leg uit'-bepalingen

Bepaling	'Leg uit'
Bepaling [nr], [tekst van bepaling]	[inzichtelijke onderbouwing, actieve verantwoording]

Gezien in jaarverslagen

Staedion (jv 2017)

Staedion volgt de in de code opgenomen principes en uitwerkingen, met uitzondering van de volgende punten:

- In de arbeidsovereenkomsten met het Bestuur is geen regeling voor onvrijwillig ontslag opgenomen.

De RvC acht het niet passend een regeling hieromtrent overeen te komen zonder dat de omstandigheden bekend zijn die aanleiding geven tot een dergelijk ontslag;

- De arbeidsovereenkomsten van het Bestuur voorzien niet in een benoemingstermijn van vier jaar.

De RvC houdt zich hiermee aan de voor de invoering van de code met het Bestuur gemaakte afspraken.

2.2.2. Meldingen

Vanuit de wetgeving heeft u een brede meldingsplicht en dient u bepaalde zaken te melden bij de Autoriteit Woningcorporaties. Mocht een dergelijke situatie zich voordoen, vermeldt dit dan in uw rvc-verslag.

Gezien in jaarverslagen

Woonstede (jv 2017)

Voor de RvC van woningcorporaties geldt op basis van de nieuwe Woningwet een brede meldingsplicht. Bij financiële problemen, dreigende sanering, het ontbreken van financiële middelen voor het voortzetten van verbindingen, twijfel over de integriteit bij beleid of beheer bij de corporatie of rechtmatigheidskwesties dient de RvC dit onverwijld te melden aan de Autoriteit woningcorporaties. In 2017 heeft dit zich niet voorgedaan. Wel is het de RvC bekend dat de directeur-bestuurder het bestuur van de Huurdersbond heeft laten weten dat twee bestuursleden volgens de Overlegwet onrechtmatig hun functie uitoefenen. Deze onrechtmatigheid houdt in dat ze geen huurder zijn. Dit kan in de toekomst mogelijk consequenties hebben voor hun legitimatie.

2.3. Implementatie governance in verslagjaar

Heeft u de visie, het toezichtkader en/of het toetsingskader in het verslagjaar ontwikkeld, aangepast, geëvalueerd of anderszins besproken? Is er een reglement financieel beleid en beheer vastgesteld?

Beschrijf dit hier. Heeft de Autoriteit Woningcorporaties een governance-audit uitgevoerd?

Verslag van gebeurtenissen

Geef aan wat er in het verslagjaar op het vlak van governance is gebeurd. Licht toe waarom u deze keuzes maakte en welke overwegingen hierbij een rol speelden. Beschrijf uw activiteiten tot en met datum van dagtekening van het verslag, dus ook als deze activiteiten na het verslagjaar dateren, waarbij u in een dergelijk geval vermeldt dat de activiteit na het verslagjaar plaatsvond.

Heeft u een Governancecommissie?

Beschrijf in deze paragraaf ook hoe vaak de commissie bij elkaar is gekomen, wie aanwezig was, welke

onderwerpen zijn besproken en welke besluiten zijn genomen.

Governancecode

Uit 'Implementatie van de code'

...Ieder bestuur en rvc wordt geadviseerd de principes en bepalingen te 'doorleven' in een implementatiesessie, zodat voor ieder helder is wat 'good governance' bij een woningcorporatie betekent...

Bepaling 5.2 ('pas toe' verplicht)

Het bestuur stelt een treasurystatuut en een investeringsstatuut op en bespreekt dit met de rvc. De rvc keurt deze vervolgens goed. Treasury van de corporatie heeft geen winstoogmerk maar staat ten dienste van het risicobeleid. In het statuut worden in ieder geval beschreven het renterisico, het beschikbaarheidsrisico en het tegenpartijrisico.

Bepaling 5.3 ('pas toe' verplicht)

Het bestuur stelt een beleggingsstatuut op dat ter goedkeuring wordt voorgelegd aan de rvc. (Woningcorporaties moeten een beleggingsstatuut opstellen, waarin zij beschrijven hoe hun organisatie is ingericht met betrekking tot beleggen.

Gezien in jaarverslagen

Patrimonium (jv 2017)

Governance-inspectie

Op 7 juni 2017 heeft de Autoriteit Woningcorporaties (AW) een governance-inspectie uitgevoerd bij Patrimonium Barendrecht. Leden van de RvC en de directeur-bestuurder hebben een gesprek gehad met de AW over de governance bij Patrimonium. De AW heeft naar aanleiding van de aangeleverde informatie en de gevoerde gesprekken geconstateerd dat Patrimonium in voldoende mate aan de eisen van good governance voldoet en er zijn geen specifieke punten van zorg over de governance aangetroffen.

Rochdale (jv 2017)

In 2016 zijn de statuten gewijzigd. De statuten zijn in overeenstemming gebracht met de bepalingen van de Herzieningswet en de Governancecode. Op 1 juli 2017 is de Veegwet in werking getreden. Dit vraagt opnieuw om een aanpassing van de statuten. Voordat tot aanpassing wordt overgegaan wachten we eerst de resultaten van de evaluatie van de Veegwet af. Het reglement financieel beleid en beheer is wel in 2017 in overeenstemming met de Veegwet gebracht. De wijzigingen in het reglement hebben voornamelijk betrekking op de reikwijdte van het reglement en het verstrekken van collegiale leningen. De Autoriteit woningcorporaties (Aw) heeft het aangepaste reglement goedgekeurd. De wijzigingen in het reglement financieel beleid en beheer werken ook door in het treasurystatuut. Het treasurystatuut is hierop aangepast. De raad heeft het aangepaste treasurystatuut goedgekeurd. In 2017 heeft een externe partij in opdracht van het bestuur een Woningwet compliance scan uitgevoerd. Uit de scan blijkt dat Rochdale vrijwel compleet compliant is. We kregen wel de aanbeveling om de gevallen waarin een meldingsplicht aan de minister aan de orde is, expliciet in de reglementen van raad van commissarissen en raad van bestuur op te nemen. De reglementen zijn vervolgens met bepalingen over het melden aangevuld. We maakten in 2017 een begin met de herijking van het investeringsstatuut. Dit is nodig omdat het huidige statuut niet meer in lijn is met het actuele ontwikkelproces en de financiële toetsingscriteria om herziening vragen. Ook is aanscherping van het onderscheid tussen DAEBen niet-DAEB-investeringen nodig is en het statuut moet in overeenstemming worden gebracht met de Herzieningswet. De uitgangspunten voor het vernieuwde statuut zijn met de auditcommissie besproken. In 2018 wordt het herijkte statuut op basis van de overeengekomen uitgangspunten ter vaststelling aan de raad voorgelegd. De statuten en de reglementen staan op de website.

Woonpunt (jv 2017)

Governance-inspectie Aw in 2017

In maart 2017 is door de Aw een governance-inspectie uitgevoerd. Bij deze inspectie is gebruik gemaakt van het uit 2015 daterende visitatierapport, een samenvatting van de zelfevaluaties van de rvc over 2015 en 2016, de verslagen van de rvc over de jaren 2015 en 2016 en de verslagen van het MT uit 2015 en 2016. Daarnaast is gesproken met de bestuurders en de voorzitter en een 3-tal leden van de rvc. De uitkomsten hiervan zijn vastgelegd in een brief van 19 april 2017. Daarbij is geconcludeerd dat Woonpunt op dat moment in voldoende mate aan de eisen van de governance, zoals verwoord door de Aw, voldoet. Desalniettemin bevat de beoordelingsbrief een aantal aandachtspunten, zoals het uitvoeren van een zelfevaluatie in 2017 onder externe begeleiding (inmiddels geëffectueerd; zie verderop in dit verslag), een nadrukkelijker focus op risicobeheersing en het hebben van een risicobeheersingssysteem, het tonen van meer daadkracht (doorvragen en doorpakken) in de verhouding rvc-bestuur, het operationaliseren van risicomanagement en het verder verbeteren van de financiële functie. De rvc constateert dat in het verdere verloop van 2017 met de genoemde aandachtspunten voortvarend aan de slag is gegaan.

Ymere (jv 2017)

De statuten van Ymere zijn in lijn met de Woningwet. Op grond van artikel 23 van de Woningwet moeten ook de statuten van de dochters van Stichting Ymere in overeenstemming zijn met de voorschriften uit de Woningwet. Op 16 mei 2017 heeft de governancecommissie de modelstatuten van een positief advies voorzien. Vervolgens zijn deze modelstatuten goedgekeurd door de raad van Ymere. Jaarverslag 2017 91 commissarissen tijdens de vergadering op 28 juni 2017. Deze modelstatuten zijn gebruikt voor de directe en de indirecte dochters.

In juli 2017 legde Ymere de nieuwe statuten van de 35 dochters ter goedkeuring voor aan de Autoriteit woningcorporaties (Aw). Op 31 augustus 2017 meldde de Aw dat de nieuwe statuten van de dochters zijn goedgekeurd. De definitieve statuten, zoals Ymere die heeft voorgelegd en die zijn goedgekeurd door de Aw, zijn gelijk aan de modellen die Ymere op 28 juni 2017 aan de raad van commissarissen voorlegde. Voor al deze statutenwijzigingen is op grond van de statuten van Stichting Ymere een formeel goedkeuringsbesluit van de raad van commissarissen nodig. Deze goedkeuring van de definitieve statuten is verleend op 19 oktober 2017. Daarna zijn de nieuwe statuten door de notaris in een akte vervat en daarmee definitief van toepassing geworden.

Nader bekeken

Heeft uw vereniging of stichting de statuten aangepast?

Door de Veegwet moeten verenigingen en stichtingen vóór 1 januari 2019 hun statuten nogmaals aanpassen. De Autoriteit Woningcorporaties kan op verzoek uitstel voor deze statutenwijziging verlenen (bijvoorbeeld wanneer de corporatie voor 1 juli 2019 gaat fuseren).

HOOFDSTUK 3: VERSLAG VANUIT TOEZICHTHOUDENDE ROL

3.1. Toezicht op strategie

Beschrijf hoe u toezicht hebt gehouden op de strategie.

Heeft u het strategisch ondernemingsplan van het bestuur behandeld en goedgekeurd? Wat vindt u belangrijk om hierover te melden? Zijn er nieuwe speerpunten benoemd of is er in het verslagjaar anders geprioriteerd? Verantwoord uw toezicht met betrekking tot *de inhoud* van de strategie.

Heeft u toegezien op het proces dat het bestuur heeft doorlopen en op het betrekken van belanghebbende partijen hierin? Heeft u als rvc zelf discussies over strategie gevoerd of over het aan te vliegen of aangevlogen proces? Verantwoord uw toezicht met betrekking tot *het proces* van strategievorming en beschrijf uw eigen rol hierin.

Van wie is de strategie?

Het opstellen (en ter toetsing voorleggen) van de strategie is een taak van het bestuur. Toch is de strategie net zo zeer 'eigendom' van de rvc. Het houden van toezicht, dienen van maatschappelijke belangen en borgen van de langetermijncontinuïteit van de organisatie kan immers alleen verantwoord geschieden als de koers wordt onderschreven.

Besluiten

Beschrijf in deze paragraaf wanneer welke relevante onderwerpen in de rvc zijn besproken en welke besluiten zijn genomen. Heeft u niet over de strategie gesproken in het verslagjaar omdat u bijvoorbeeld het vorig jaar een tweejaarlijks strategisch plan heeft goedgekeurd? Beschrijf dan dat de strategie niet is geactualiseerd en van wanneer tot wanneer de planperiode loopt. Geef aan hoe u de voortgang van het (in uitvoering zijnde) plan hebt geevalueerd en wat de speerpunten van het plan zijn.

Heeft u deelgenomen aan strategiedagen of –themasessies? Doe hierover verslag en geef aan hoe deze sessies zich hebben verhouden tot goedkeuring (cq. ter besluitvorming of ter informatie).

Toezicht op de implementatie

Geef aan hoe u toezicht hebt gehouden op de implementatie van wet- en regelgeving. Hoe heeft u zich als rvc laten informeren en adviseren?

Woningwet

Artikel 36 lid 3

In het jaarverslag moet de rvc verslag doen van de wijze waarop hij in het verslagjaar toezicht heeft gehouden. In het jaarverslag moet er onder meer aandacht worden gegeven aan welke bestuursbesluiten zijn goedgekeurd.

Governancecode

Bepaling 2.1 ('pas toe' verplicht)

Het bestuur legt in het strategisch ondernemingsplan vast wat zij ziet als haar maatschappelijke, operationele en financiële doelen. Dit wordt vastgesteld door het bestuur en goedgekeurd door de rvc. De vastgestelde doelen zijn de uitkomst van een zorgvuldig en transparant proces waarbij de corporatie de mening betreft van belanghebbende partijen. In volgorde van belang: de (toekomstige) bewoners, de gemeente en andere belanghebbende partijen. De corporatie is eindverantwoordelijk voor de afweging van belangen en de keuzes die op basis daarvan gemaakt worden (zie ook principe 4).

Gezien in jaarverslagen

Dudok Wonen (jv 2017)

Voor 2017 is een focus gelegd op:

het onderhouden van de strategische koers (actualiseren strategienota);
monitoring van implementatie van de herzieningswet binnen dit strategische kader;
het opstellen van het scheidingsvoorstel DAEB/niet-DAEB.

Dat hield voor 2017 onder andere in het toezicht houden op:

strategie- en scenarioplanning;
duurzaam bedrijfsmodel;
legitimatievraagstuk corporatie;
governancehuis op orde;
financiële continuïteit;
procesoptimalisatie;
verbindend leiderschap;
businesscontrol / risicosturing (rapporteren);
communiceren over investeringen én maatschappelijke prestaties.

Tablis Wonen (jv 2017)

Werkwijze

De RvC toetst jaarlijks of de strategische doelen nog actueel zijn en passen bij de maatschappelijke ontwikkelingen. In 2015 is een nieuw beleidsplan opgesteld voor de periode 2016 - 2019. Met goedkeuring van de RvC heeft de bestuurder dit beleidsplan vastgesteld. In dit beleidsplan zijn de financiële, volkshuisvestelijke en maatschappelijke prestaties van Tablis Wonen opgenomen. Het beleidsplan wordt jaarlijks vertaald naar een jaarplan, een jaarbegroting en een meerjarenraming. Ook deze worden met de goedkeuring van de RvC door de bestuurder vastgesteld.

Uitvoering 2017

Op 15 november zijn het jaarplan en de begroting voor 2018 beoordeeld op de actualiteit van de doelen en de maatschappelijke relevantie en zijn deze goedgekeurd. Ook de meerjarenraming is goedgekeurd door de RvC. Van belang voor de meerjarenraming is de afronding van de conditiemeting begin 2018, waardoor de betrouwbaarheid van de onderhoudsbegroting toeneemt.

Beschrijf in ieder geval hoe de volgende onderwerpen –indien van toepassing- in de uitvoering van uw toezicht aan bod zijn gekomen.

3.1.1. Stakeholderdialoog

Beantwoord in deze paragraaf de volgende vragen over de bespreking in de rvc: heeft het bestuur minimaal één maal per jaar met u over de omgang met, en de participatie en invloed van belanghebbenden gesproken? Wanneer was dit? Wat waren uw bevindingen?

Governancecode 2015

Bepaling 4.1 ('pas toe' verplicht)

Het bestuur legt vast wie als belanghebbende partijen worden beschouwd en onderhoudt contact met hen. Het bestuur kijkt periodiek of ze met alle relevante belanghebbenden in gesprek is.

Bepaling 4.2 ('pas toe' verplicht)

Het bestuur voert overleg met de eigen in haar woningmarktregio werkzame huurdersorganisaties en bewonerscommissies. Het overleg heeft onder meer betrekking op betaalbaarheid, de voorgenomen werkzaamheden en welke bijdrage daarmee wordt beoogd aan de uitvoering van het volkshuisvestingsbeleid dat in de desbetreffende regio geldt.

Bepaling 4.3 ('pas toe' verplicht)

Het bestuur schept randvoorwaarden om te komen tot sterke en professionele huurdersorganisaties.

Bepaling 4.5 ('pas toe' verplicht)

Overige als belanghebbend beschouwde partijen worden actief betrokken bij (de vormgeving van) het beleid van de corporatie en de behaalde prestaties. Het bestuur maakt zichtbaar met wie en hoe met de belanghebbenden overleg is gevoerd.

Bepaling 4.6 ('pas toe' verplicht)

Het bestuur spreekt minimaal één maal per jaar met de rvc over de omgang met, en de participatie en invloed van belanghebbenden.

Bepaling 4.8 ('pas toe' verplicht)

In het ondernemingsplan en het jaarverslag wordt aan bovenstaande onderwerpen ruim aandacht besteed.

3.1.2. Samenwerkingsverbanden & verbindingen

Hoe houdt u toezicht op verbindingen? Wat is er in de structuur van verbindingen of het toezicht hierop gewijzigd?

Gezien in jaarverslagen

Ymere (jv 2017)

In het belang van risicospreiding en de overzichtelijkheid van de organisatie vindt een deel van de activiteiten van Ymere niet plaats in de Stichting Ymere, maar in andere rechtspersonen of samenwerkingsverbanden. Het verbindingsstatuut is in lijn gebracht met de Woningwet. Het statuut is in de vergadering van 28 juni 2017 goedgekeurd door de raad. In het verbindingsstatuut is opgenomen dat het tevens van toepassing is op de dochters van stichting Ymere. Bovendien is er sprake van een eenheid van bestuur in de stichtingen en verbindingen. Zo zijn de statuten van de stichting Ymere en haar dochters zo ingericht dat het bestuur van de stichting en de raad betrokken zijn bij belangrijke besluitvorming over projecten, ongeacht in welke entiteit het project gerealiseerd wordt.

Woonstede (jv 2017)

Toezicht op verbindingen

Woonstede heeft besloten om te kiezen voor een administratieve scheiding. Dit betekent onder meer dat alle niet-DAEB activiteiten in Woonstede plaats zullen blijven vinden. Tweemaal heeft de RvC de directeur-bestuurder goedkeuring verleend voor het uitoefenen van stemrecht in de dochteronderneming Energie BV: Bestemming resultaat (27 juni 2017) en statutenwijziging (9 november 2017).

3.2. Toezicht op financiële en operationele prestaties

Geef aan hoe u toezicht hebt gehouden op de financiële en operationele prestaties. Beschrijf ook hier weer wanneer welke relevante onderwerpen in de rvc zijn besproken en welke besluiten zijn genomen.

Commissies

Beschrijf hoe vaak de commissies bij elkaar zijn gekomen, wie aanwezig was, welke onderwerpen zijn besproken en welke besluiten zijn genomen.

Governancecode

Bepaling 2.3 ('pas toe' verplicht)

In het jaarverslag rapporteert het bestuur over de gerealiseerde maatschappelijke, operationele en financiële resultaten van de corporatie. Daarbij wordt ook aandacht gegeven aan de doelmatigheid van de corporatie (efficiëntie) en de mate waarin de corporatie in staat is haar maatschappelijke taak op langere termijn te vervullen (continuïteit). Het jaarverslag wordt openbaar gemaakt.

3.2.1. Waardering op marktwaarde, op weg naar beleidswaarde

Nader bekeken

Waardering op marktwaarde

Waardering op marktwaarde vond voor het eerst plaats over het jaar 2016. De methodiek van marktwaardering is bij Ministeriële regeling gepubliceerd. De te hanteren parameters voor marktwaardering worden in het najaar van elk jaar geactualiseerd, zodat de methode geijkt is met transactiegegevens uit dat jaar.

Waardering op beleidswaarde

Per 1 januari 2019 vindt waardering plaats op beleidswaarde. De beleidswaarde wordt bepaald door op vier aspecten aanpassingen door te voeren in de uitgangspunten van de berekening van de marktwaarde. De (lagere) waarde die ontstaat is de 'beleidswaarde' en het verschil tussen markt- en beleidswaarde heet de 'maatschappelijke bestemming'. Het ministerie van BZK

publiceerde op 31 oktober 2018 het [Handboek Marktwaardering 2018](#). Hoofdstuk 9 gaat over de beleidswaarde.

Gezien in jaarverslagen

SWZ Zwolle (jv 2017)

De auditcommissie heeft zich laten informeren over de door de regering verplicht gestelde waardering op ‘marktwaarde’ van het onroerend goed die dienstbaar is aan de doelgroep van SWZ. De auditcommissie stelt vast dat de waarde van het vastgoed conform wet- en regelgeving in de jaarrekening is opgenomen, maar wil daarbij benadrukken deze verplicht gestelde waardering op marktwaarde te betreuren omdat deze in de ogen van de auditcommissie onvoldoende weergeeft dat een deel van deze waarde niet wordt gerealiseerd. Dit kan leiden tot veel te hoge verwachtingen.

Patrimonium Barendrecht (jv 2017)

De auditcommissie heeft gesproken met de accountant over de jaarrekening en het jaarverslag 2017 en het controleplan voor de jaarrekening 2017. Samen met de organisatie is het traject van de jaarrekening 2017 geëvalueerd vanwege de overgang van bedrijfswaarde naar marktwaarde.

3.2.2. Jaarverslag, jaarrekening, accountantsverslag

Voorbeeldtekst

Op .. en .. maart heeft de auditcommissie de jaarrekening 2018 en het accountantsverslag besproken met de financieel bestuurder, de internal auditor en de controller van [corporatie] en de extern accountant.

Op .. april is de jaarrekening 2018 en het accountantsverslag in de rvc-vergadering besproken met het bestuur, in aanwezigheid van de de internal auditor van [corporatie].

Op .. zijn in de rvc-vergadering, in aanwezigheid van de extern accountant en zonder aanwezigheid van het bestuur, de uitkomsten van de interim-controle, de managementletter en de controleopdracht besproken.

3.2.3. Managementletter

Wat stond er in de managementletter van de extern accountant? Wanneer heeft u deze besproken? Heeft u activiteiten verricht of maatregelen getroffen naar aanleiding van de door de accountant gerapporteerde bevindingen?

Gezien in jaarverslagen

Heemwonen (jv 2017)

Uit de managementletter blijkt dat [naam accountant] diverse risicogebieden heeft gedefinieerd, waarbij een eventueel frauderisico aan de orde kán zijn. Bijvoorbeeld bij de aanbesteding van onderhoud en projecten, vastgoedtransacties, het afsluiten van financieringsovereenkomsten, transacties met huurders en het doorbreken van interne controlemaatregelen door het management. Voor een aantal van deze risicogebieden zijn c.q. worden door HEEMwonen beheersmaatregelen getroffen. In haar managementletter vraagt de accountant verder aandacht voor fraude en integriteitsvraagstukken betreffende de interne toezichthouders. Het management werkt aan een risico-inventarisatie, inclusief getroffen beheersingsmaatregelen. Deze worden gedeeld met de interne toezichthouders. De controller is vanwege verplichtingen in de Woningwet in een onafhankelijke rol gepositioneerd en kan rechtstreeks rapporteren aan de auditcommissie en de RvC.

3.3. Toezicht op volkshuisvestelijke en maatschappelijke prestaties

Geef aan hoe u toezicht hebt gehouden op de volkshuisvestelijke en maatschappelijke prestaties. Wat is uw opvatting over de efficiency en continuïteit van uw corporatie? Rapporteer het bestuur hier voldoende over? Deelt u de opvatting van het bestuur? Beschrijf in deze paragraaf wanneer welke relevante onderwerpen in de rvc zijn besproken en welke besluiten zijn genomen. Beschrijf ook hoe vaak de vastgoedcommissie / huurderszakencommissie bij elkaar is gekomen, wie aanwezig was, welke onderwerpen zijn besproken en welke besluiten zijn genomen.

Beantwoord de volgende vragen mbt tot het volkshuisvestingsverslag:

- Voldoet het naar uw beeld voldoende aan de vereisten met betrekking tot het gebied van de volkshuisvesting;
- Staat de uitvoering van de prestatieafspraken ook in relatie tot de van rijkswege benoemde prioriteiten;
- Hoe verliep uw toezicht op het bod / de prestatieafspraken en op de rol van de huurdersorganisatie hierin;
- Vindt de toewijzing van woongelegenheden verantwoord plaats.

Houd onder andere rekening met:

- Het bod / de prestatieafspraken en rol van de huurdersorganisatie hierin.

Governancecode

Bepaling 2.3 ('pas toe' verplicht)

In het jaarverslag rapporteert het bestuur over de gerealiseerde maatschappelijke, operationele en financiële resultaten van de corporatie. Daarbij wordt ook aandacht gegeven aan de doelmatigheid van de corporatie (efficiëntie) en de mate waarin de corporatie in staat is haar maatschappelijke taak op langere termijn te vervullen (continuïteit). Het jaarverslag wordt openbaar gemaakt.

Bepaling 4.4 ('pas toe' verplicht)

Het bestuur respecteert de rol van de gemeente, voert daarmee overleg en maakt prestatieafspraken over de uitvoering van het in de betrokken gemeente geldende

volkshuisvestingsbeleid.

Bepaling 1.5 ('pas toe' verplicht)

Het bestuur brengt ten minste eenmaal per jaar verslag uit aan de rvc over de ingediende klachten bij de corporatie. In dit verslag geeft het bestuur een toelichting over de aard van de klachten, de mate waarin diverse klachten een gemene deler hebben en hoe de klachten zijn opgevolgd. In het jaarverslag wordt hiervan een samenvatting opgenomen.

3.3.1. Volkshuisvestelijk verslag

Heeft uw corporatie een goed volkshuisvestelijk verslag opgesteld, waaruit blijkt dat zij zich houden aan de wettelijke begrenzing van hun taken en laten zien op welke manier zij uitvoering geven aan afspraken die ze hebben gemaakt met gemeenten en huurders/huurdersorganisaties? Geeft uw corporatie inzicht in de wijze hoe overleg wordt gevoerd met de stakeholders? Legt de corporatie verantwoording af over de toewijzing van woningen?

Gezien in jaarverslagen

Mitros (JV 2017)

In de vergadering van april verleende de Raad het bestuur formeel decharge voor het financiële beleid en beheer over 2016. Ook keurde de Raad de Jaarrekening 2016 goed, evenals het Jaarverslag/Volkshuisvestingsverslag 2016.

Nader bekeken

In de rvc-verslagen 2017 wordt relatief weinig vermeld over het volkshuisvestelijk verslag. Heeft u het verslag besproken? Welke thema's speelden een rol? Wat vindt u als rvc van deze verantwoording?

3.3.2. Klachtenbehandeling

Beantwoord de volgende vragen mbt klachtenrapportage:

- Is de klachtenrapportage behandeld in de rvc?
- Vindt de rvc het klachterniveau acceptabel?
- Is er volgens de rvc voldoende zicht op de achterliggende oorzaken?
- Is de rvc tevreden over de mate waarin het bestuur verbetering wenst aan te brengen?
- Heeft de rvc vertrouwen in de realisatie van de beoogde verbeteringen?
- Hoe denkt de rvc over de weging van belangen die gerelateerd zijn aan het (al dan niet gedeeltelijk) oplossen van de meest voorkomende klachten?

De klachtenrapportage zelf is onderdeel van het bestuursverslag. De bespreking van de klachtenrapportage in de rvc dient wel terug te komen in het verslag van de rvc, als behandeld onderwerp.

Governancecode

Bepaling 1.5 ('pas toe' verplicht)

Het bestuur brengt ten minste eenmaal per jaar verslag uit aan de rvc over de ingediende klachten bij de corporatie. In dit verslag geeft het bestuur een toelichting over de aard van de klachten, de mate waarin diverse klachten een gemene deler hebben en hoe de klachten zijn opgevolgd. In het jaarverslag wordt hiervan een samenvatting opgenomen.

Gezien in jaarverslagen

Ymere (jv 2017)

12.10 Toezicht op klachtenafhandeling

De raad van commissarissen vindt de wijze waarop Ymere klachten afhandelt een belangrijk onderwerp. Tijdens de behandeling van de tertiaalrapportages krijgt het onderwerp altijd expliciet de aandacht, ook op basis van vragen van leden van de raad. De commissie Klant en Wonen heeft kennisgenomen van de jaarrapportage Klachten en Procesverbetering 2016. De commissieleden complimenteren de organisatie met de resultaten. Het is mooi om te zien dat de klachten van huurders over communicatie teruglopen.

3.3.3 Visitatie

Governancecode

Bepaling 2.4 ('pas toe' verplicht)

Woningcorporaties laten hun maatschappelijke prestaties minimaal eens per vier jaar onderzoeken door een door de SVWN geaccrediteerd visitatiebureau. Het visitatierapport wordt op de website van de woningcorporatie geplaatst, samen met een reactie daarop van bestuur en rvc. Het visitatierapport wordt besproken met huurdersorganisaties en B&W van de gemeente als belanghebbenden.

Uit: 'Naleving, monitoring en handhaving'

Aedes en de VTW monitoren de naleving van vier specifieke bepalingen van de Governancecode, te weten: de verplichting tot visitatie...

Gezien in jaarverslagen

Tablis Wonen (jv 2017)

Werkwijze

Tablis Wonen laat zich eens in de vier jaar visiteren. De laatste keer was in 2014 en de eerstvolgende visitatie is in 2018 voorzien.

Uitvoering 2017

De bestuurder heeft, op verzoek van de Stichting Visitaties Woningcorporaties Nederland (SVWN) om deel te nemen aan een experiment om de visitatiemethodiek te verbeteren, samen met Woonstichting Valburg, Beter Wonen IJsselmuiden en Pentascoop een gezamenlijk experimentvoorstel voorgelegd aan de SVWN. Dit voorstel is goedgekeurd, waarmee het experiment voldoet aan de wet. In oktober 2017 heeft de RvC de bereidheid uitgesproken om deel te nemen aan dit visitatie-experiment in 2018. Begin 2018 start een stuurgroep met de voorbereidingen. Vanuit de RvC neemt de heer Boxman zitting in de stuurgroep. Ook een bestuurslid van Slim Wonen zal deelnemen aan de stuurgroep.

Vivare (jv 2017)

Visitatie

In 2017 heeft de raad samen met de bestuurder opdracht gegeven aan [bureau] voor de vierjaarlijkse maatschappelijke visitatie. In dat kader heeft de voltallige raad een startgesprek, een inhoudelijk gesprek en een afrondings-/evaluatiegesprek gevoerd met de visitatiecommissie. Ook nam een vertegenwoordiging van de raad deel aan de dialoogrondes die voor de visitatie waren georganiseerd met vertegenwoordigers van de samenwerkingspartners van Vivare en met een groep huurders van Vivare. In de bestuurlijke reactie geven raad en bestuurder gezamenlijk een reflectie op de uitkomsten van Vivare. Begin 2018 worden het visitatierapport en de bestuurlijke reactie gepubliceerd.

3.4 Toezicht op risicobeheersing

Besteed een paragraaf aan uw toezicht op risicobeheersing. Ga hierbij in op het proces en op de uitkomsten.

Beantwoord in deze paragraaf de volgende vragen: Heeft het bestuur het risicomanagement besproken met de rvc? Is overeenstemming over de belangrijkste risico's en hun beheersmaatregelen? Wat vindt de rvc van het risicobesef in de organisatie? Is het bestuur transparant over risico's en risicomanagement? Zijn de risico's verantwoord, gezien het maatschappelijk doel van de organisatie? Besteden bestuur en rvc, ieder vanuit hun eigen rol, aandacht aan soft controls?

Governancecode

Principe 5

Woningcorporaties hebben te maken met grote (financiële) risico's. Het bestuur is verantwoordelijk voor goede risicobeheersing en de rvc houdt hierop toezicht. Het gaat hierbij niet alleen om de harde beheersmaatregelen maar ook maatregelen die appelleren aan het risicobesef en de moraal binnen de corporatie.

Bepaling 5.1 ('pas toe' verplicht)

Het bestuur brengt de risico's die verband houden met de activiteiten van de woningcorporatie in kaart, hanteert een inzichtelijk beleid voor het beheersen van die risico's en verantwoordt zich hierover in het jaarverslag. Daarbij gaat het in ieder geval over het opdrachtgeverschap van corporaties, het sluiten van contracten, samenwerkingsverbanden en/of grote transacties met derden.

Bepaling 5.4 ('pas toe' verplicht)

De rvc houdt in het licht van de maatschappelijke doelen van de corporatie specifiek toezicht op alle inspanningen om risico's inzichtelijk te maken en te beheersen.

Bepaling 5.6 ('pas toe' verplicht)

In geval van een eventuele sanering van een corporatie laat een corporatie, die bij de organisatie die de saneringsfunctie (gemandateerd) vorm geeft een saneringsplan indient, zich adviseren door een in te stellen adviescommissie vanuit Aedes. De corporatie verstrekt deze adviescommissie de benodigde informatie zodat deze een verantwoord en gedegen advies over het saneringsplan kan uitbrengen. Dit advies maakt onderdeel uit van de saneringsaanvraag van de betreffende corporatie. De saneringsorganisatie weegt dit advies mee in haar

saneringsbesluit.

Bepaling 5.7 ('pas toe' of 'leg uit')

Naast de harde sturings- en beheersmaatregelen zoals bedoeld in 5.5, besteden bestuur en rvc, ieder vanuit hun eigen rol, aandacht aan soft controls: gedragsbeïnvloeding, ondersteund door voorbeeldgedrag, dat appelleert aan het persoonlijk handelen van alle betrokkenen, en waarvan een invloed uitgaat op waarden en normen (zoals integriteit, loyaliteit, motivatie). Hoewel minder meetbaar kan daarmee een belangrijke bijdrage worden geleverd aan het beheersen van risico's.

Gezien in jaarverslagen

Staedion (jv 2017)

Binnen de Auditcommissie is aandacht besteed aan de fiscale positie van Staedion, waarbij in het bijzonder is stilgestaan bij de fiscale onderhoudsvoorziening die door Staedion is getroffen. De belastingdienst heeft het treffen van een dergelijke onderhoudsvoorziening, evenals bij andere woningcorporaties, ter discussie gesteld. Binnen de Auditcommissie en met de externe accountant is gesproken over mogelijke risico's die hiermee samenhangen en de wijze waarop dit risico in de jaarrekening dient te worden verwerkt.

Wooninc (jv 2017)

Risico's en het effect daarvan op Wooninc., waren ook in 2017 weer een belangrijk onderwerp voor de RvC. In de ACF is dit een wederkerend onderwerp van bespreking, net als in de ACVW waar risico-beoordeling een vast onderwerp is. De RvC heeft vastgesteld dat risicobewustzijn en risicobereidheid goed in de organisatie en bedrijfsprocessen zijn verankerd. Zo blijkt uit de investeringsvoorstellen, de tertiaalrapportages over de projecten en ontwikkellocaties, het monitoren van de financial en business risks en de interne audits. De algehele indruk van EY op dit vlak is, evenals voorgaande jaren, positief.

In het kader van risicobeheersing heeft Wooninc. haar risicomanagementsysteem verder geoptimaliseerd door op een gestructureerde en uniforme wijze verbinding te leggen tussen strategie en risico's op elk niveau in de organisatie, waarbij ook het DrieKamerModel is betrokken. Bovendien zijn organisatiebreed en met de raad de strategische, financiële en operationele risico's geactualiseerd en geprioriteerd. Uit de risicoinventarisatie zijn geen noemenswaardige compliancerisico's geïdentificeerd en uit de (interim) controle van de accountant blijkt dat de administratieve organisatie en controlesystemen op orde zijn. Daarnaast blijft Wooninc. in 2017, alsmede de begroting 2018-2022, binnen de streefwaarden van het WSW, waarmee de financiële continuïteit en structurele financiering zijn gewaarborgd.

In april heeft het WSW de business en financial risks van Wooninc. getoetst door de beoordeling van diverse beleidsstukken en gesprekken met bestuur, management en concerncontroller. Het WSW heeft een positieve terugkoppeling gegeven. Er wordt aan alle financiële ratio's voldaan. Op het gebied van de business risks identificeert het WSW een drietal risicogebieden, waaronder de doorrekening van duur-zaamheid, betaalbaarheid en wensportefeuille, de Loan to Value en de inrichting van de organisatie met betrekking tot specialistische werkzaamheden. De genoemde aandachtspunten leiden tot een aangepaste portefeuillestrategie. In de gesprekken met het WSW is ook gesproken over de totstandkoming en strategie van de hybride scheiding DAEB/niet-DAEB, de governance na het vertrek van [naam] als directeur-bestuurder en de rol en werkwijze van het WSW.

3.5 Opdrachtgeverschap accountant

Woningwet

Artikel 37 lid 2

De bevoegdheid tot het verlenen van de opdracht berust bij de raad van commissarissen. De opdracht kan te allen tijde door hem worden ingetrokken.

Governancecode

Bepaling 5.8 ('pas toe' verplicht)

De rvc benoemt de externe accountant voor een periode van maximaal tien jaar. Voor een corporatie die kwalificeert als Organisatie van Openbaar Belang (OOB) gelden de vigerende

bepalingen uit de wet- en regelgeving van toepassing op kantoorroulatie voor accountantsorganisaties. Ter vergroting van de transparantie wordt het selectieproces van de accountant toegelicht in het jaarverslag alsmede de redenen die aan de wisseling ten grondslag liggen. In geval van fusie van de corporatie gaat de termijn niet opnieuw in.

** Dit betreft het kantoor. Een accountant – de persoon – mag volgens artikel 24 lid 1 van de Wet Toezicht Accountantsorganisaties niet meer dan gedurende een aaneengesloten periode van vijf jaar controleren bij een OOB. Voor een niet-OOB bedraagt deze termijn zeven jaar. Deze is van toepassing op het boekjaar beginnend op of na 1 januari 2018.*

Bepaling 5.9 ('pas toe' verplicht)

De rvc ziet toe op de controlewerkzaamheden van de accountant. Daarbij wordt het vigerende accountantsprotocol voor woningcorporaties gehanteerd.

Bepaling 5.10 ('pas toe' verplicht)

De externe accountant (en voor zover aanwezig de auditcommissie) wordt betrokken bij het opstellen van het werkplan van de controle. De externe accountant rapporteert aan de rvc en het bestuur over zijn bevindingen.

Bepaling 5.11 ('pas toe' verplicht)

Het bestuur (en de auditcommissie) maakt (maken ieder) ten minste eenmaal in de vier jaar een grondige beoordeling van het functioneren van de externe accountant. De beoordeling wordt besproken in de rvc. De rvc meldt de belangrijkste conclusies in het jaarlijks verslag van de rvc, dat onderdeel uit maakt van het jaarverslag.

Heeft u een nieuwe accountant benoemd of hier voorbereidingen voor getroffen? Beschrijft dit in uw verslag.

Woningcorporaties met meer dan 5.000 verhuureenheden worden als een Organisatie van Openbaar Belang ('OOB') aangemerkt en kunnen in de toekomst alleen terecht bij accountants die een OOB-vergunning hebben. De invoeringsdatum van deze status is nog onbekend.

Gezien in jaarverslagen

Heemwonen (jv 2017)

De RvC is verantwoordelijk voor de benoeming van de externe accountant, PwC. HEEMwonen zette [naam accountant] in 2017 in voor de controle van de jaarrekening, adviesdiensten op fiscaal terrein en andere controleopdrachten. De RvC had in 2017 eenmaal overleg met de externe accountant, de auditcommissie meerdere keren. Naast de gesprekken met de accountant over het accountantsverslag, de managementletter en het controleplan heeft de auditcommissie haar jaarlijkse gesprek met de accountant gevoerd, zowel met als zonder de directeur-bestuurder. Hierin is vrij gesproken over de ontwikkelingen binnen HEEMwonen. Daarnaast is ook de relatie met de accountant geëvalueerd. Er is verslag gedaan aan de RvC. De aanbevelingen naar aanleiding van de interim-controle zijn in november aan de RvC gerapporteerd middels de managementletter. De belangrijkste bevindingen van de accountant:

§ Er zijn geen significante tekortkomingen gesignaleerd bij de interne beheersing.

§ De evaluatie van de interne beheersing is van voldoende niveau, maar bevat op punten verbeterpotentieel (onder andere kwaliteit en beheer vastgoeddata, herijken procedures als gevolg van implementatie van het nieuwe primair systeem, logische toegangsbeveiliging en het inkoopproces in Dynamics Empire).

§ Aanbevelingen voor dataprivacy en cybersecurity mede in relatie tot het in werking treden van de AVG in mei 2018.

§ Aandachtspunten voor de administratieve inbedding van het splitsingsplan DAEB/niet-DAEB.

Dudok Wonen (jv 2017)

Halverwege het jaar besprak de RvC de aandachtspunten voor het Controleplan met de accountant. In 2017 waren dit geen expliciete aandachtspunten specifiek voor Dudok Wonen. Wel spraken we met elkaar over toenemende externe regelgeving en de invloed op de werkorganisatie. Ook spraken we over efficiency-mogelijkheden om de controle in 2017 binnen vier maanden gereed te hebben. [naam accountant] heeft in 2017 voor het eerst gerapporteerd over 2016.

Patrimonium (jv 2017)

De RvC ervaart de samenwerking met [naam accountant] als goed. De managementletter is concreet en kwalitatief goed. Het controleteam kent weinig wijzigingen en is kundig. Punt van aandacht vanuit de RvC zijn de stijgende kosten als gevolg van strengere en meer uitgebreide wettelijk vereiste controles. Daarom heeft Patrimonium meegedaan aan een onderzoek van de Vereniging Toezichthouders Woningcorporaties naar de stijging van de accountantskosten binnen de sector met als doel de kosten binnen de perken te houden.

Mozaïek Wonen (jv 2017)

Eind 2016 is het selectietraject gestart voor een nieuwe externe accountant. Dit wegens het bereiken van de maximale benoemingstermijn van 8 jaar voor [naam accountant 1]. Een selectiecommissie, bestaande uit twee leden van de auditcommissie en drie leden van de werkorganisatie, selecteerde vier partijen voor het uitbrengen van een aanbieding. Op basis van de ontvangen aanbiedingen, presentaties en toelichting door de vier partijen, is de selectiecommissie tot de keuze voor [naam accountant 2] gekomen. De RvC heeft deze keuze bekrachtigd en [naam accountant 2] benoemd tot de externe accountant van Mozaïek Wonen voor de komende vier jaar.

HOOFDSTUK 4: VERSLAG VANUIT WERKGEVERSROL

4.1. Invulling werkgeversrol voor bestuur

4.1.1. Topstructuur, profielen bestuurder en benoeming

Het is de taak van de rvc om het juiste bestuur bij de (veranderende) corporatie te vinden cq te behouden. Is de werkgeversrol adequaat ingevuld?

Doorlopende taak

Goed werkgeverschap is een doorlopende taak. De rvc dient die zodanig uit te voeren dat de corporatie altijd over een goed bestuur beschikt, de bestuurder zijn of haar competenties volledig ten dienste van de corporatie kan inzetten en de rvc zelf zijn toezichtrol volledig kan vervullen.

Woningwet

Artikel 25

De rvc benoemt de bestuurder. Sinds 1 juli 2017 moet de rvc van een vereniging de algemene ledenvergadering in de gelegenheid stellen om over een voorgenomen benoeming schriftelijk advies uit te brengen. Indien de rvc dit advies geheel of gedeeltelijk niet volgt, dan moet hij de redenen daarvoor schriftelijk meedelen aan de algemene ledenvergadering.

Governancecode

Bepaling 3.2 ('pas toe' of 'leg uit')

De rvc is verantwoordelijk voor de werving en selectie van bestuursleden en neemt daarbij de vigerende regelgeving in acht. De rvc maakt daartoe een profielschets waarbij de input van werknemers, bewonersorganisatie en eventueel andere belanghebbenden wordt betrokken.

Bepaling 3.3 ('pas toe' verplicht)

Een bestuurder wordt door de rvc benoemd, geschorst en ontslagen. Bij benoeming worden de wettelijke termijnen in acht genomen.

Bepaling 3.4 ('pas toe' verplicht)

Bestuursleden mogen in de drie jaar voorafgaand aan de benoeming tot bestuurder geen lid zijn geweest van de rvc van de woningcorporatie. Uitzondering hierop vormt het tijdelijk voorzien in het bestuur door een lid van de rvc bij belet en ontstentenis van bestuurders als bedoeld in 3.28.

Bepaling 3.17 ('pas toe' verplicht)

De gevolgde procedure van werving en selectie van leden van het bestuur ... wordt in het jaarverslag verantwoord. Vacatures worden op de website van de corporatie gepubliceerd en openbaar opengesteld via bijvoorbeeld een advertentie. De rvc kiest hierin onafhankelijk. Het bestuur heeft een adviserende rol.

Nader bekeken

Ingangsdatum fit & proper toets

Wanneer een woningcorporatie (nieuwe) bestuurders wil (her)benoemen, moet deze persoon een geschiktheids- en betrouwbaarheidstoets (fit & proper toets) ondergaan. De Autoriteit woningcorporaties voert deze fit & proper toets namens de minister uit. Uit deze test volgt een positieve of negatieve zienswijze. Een positieve zienswijze is een vereiste voor (her)benoeming.

Nevenfuncties

In de Woningwet staat welke (neven)functies niet te combineren zijn met een bestuurdersfunctie bij woningcorporaties.

Benoemingstermijn

Een bestuurder wordt benoemd voor ten hoogste vier jaar en kan worden herbenoemd voor ten hoogste vier jaar.

Gezien in jaarverslagen

Wooninc (jv 2017)

Topstructuur

Goed werkgeverschap is een doorlopende taak. De raad dient die zodanig uit te voeren dat de woningcorporatie altijd over een goed bestuur beschikt, de bestuurder zijn of haar competenties volledig ten dienste van de corporatie kan inzetten en de raad zelf zijn toezichtrol kan vervullen. Met het oog op de aangekondigde pensionering van directeur-bestuurder [naam] per 1 mei 2017, heeft de raad reeds in de RvC-vergadering van januari 2016 het besluit genomen om toe te werken naar een eenhoofdig bestuur met een gedegen tweede laag onder eindverantwoordelijkheid van één bestuurder, welk besluit in de RvC-vergadering van februari 2017 verder is geformaliseerd. Met de nieuwe topstructuur is de continuïteit van het bestuur gewaarborgd.

....

Mitros (jv 2017)

Werving nieuwe directeur

De Remuneratiecommissie heeft zich in het verslagjaar specifiek bezig gehouden met de werving van een nieuwe directeur. Deze werving vond plaats conform de huidige wetgeving. Direct na de aankondiging van het vertrek van [naam bestuurder] als directeur is de werving opgestart. De commissie heeft het profiel opgesteld met input van de or en HNM. Na het vaststellen van het profiel is in overleg met de gehele RvC en de directievoorzitter het wervingsproces besproken. Zij besloten een selectiecommissie en een adviescommissie te installeren. De selectiecommissie voert in eerste instantie gesprekken met de kandidaten. Daarna vraagt de selectiecommissie aan de adviescommissie om met benoembare kandidaten in gesprek te gaan en daarover advies te geven. De selectiecommissie bestond uit de leden van de Remuneratiecommissie, de vicevoorzitter van de RvC en de directievoorzitter. De adviescommissie bestond uit een 3-tal eindverantwoordelijke managers en delegaties van de or en HNM.

In het najaar hebben de selectiegesprekken plaatsgevonden en heeft de adviescommissie met 1 benoembare kandidaat gesproken en positief geadviseerd. Na het formele adviestraject met de or heeft de RvC in september een voorgenomen benoemingsbesluit genomen en is het traject van de fit en propertoets opgestart.

Na de positieve zienswijze van de minister op de benoeming van de directeur is dit voorgenomen besluit omgezet in een definitief besluit. De nieuwe directeur [naam bestuurder] is gestart op 1 januari 2018.

Heemwonen (jv 2017)

De selectiecriteria voor nieuwe commissarissen liggen vast in een actuele profielschets. Deze criteria sluiten aan bij de competenties zoals vereist vanuit de Woningwet. Een extern begeleider heeft dit profiel opgesteld. Zij heeft hiervoor input opgehaald bij de RvC, de directie, de OR en de huurdersorganisatie. De RvC heeft zowel de huurdersorganisatie als de ondernemingsraad actief betrokken bij de wervingsprocedures van de twee nieuwe commissarissen. De vacatures zijn gepubliceerd op de website van HEEMwonen en in (landelijke) media. De motivering van de keuze voor beide kandidaten is terug te vinden op het motiveringsformulier. Dit is ingediend als onderdeel van de fit- en propertoets van de Autoriteit woningcorporaties (Aw). Daarbij is onder andere gebruikgemaakt van de input uit gesprekken met de directie, de RvC, een delegatie van de huurdersorganisatie en een delegatie van de OR.

Mitros (jv 2017)

Overgangsperiode: éénhoofdige directie

Naast de wervingsactiviteiten heeft de Remuneratiecommissie in overleg met de hele Raad en de directievoorzitter gesproken over de invulling van de overgangsperiode. Verder is afgesproken om tijdens deze overgangsperiode in elke RvC-vergadering de werkbelasting van de directievoorzitter te bespreken. Omdat [naam bestuurder] tijdelijk alleen de bestuurlijke verantwoordelijkheid droeg, heeft de RvC met hem een noodscenario besproken voor onverhoopte uitval. Ze spraken af dat de RvC dan een interim-directeur zou aanstellen die zeer snel inzetbaar is en samen met het management de ingezette koers voort zou zetten.

Zie verder

[VTW-handreiking: arbeidsovereenkomst statutair bestuurder](#)

4.1.2. Beoordelingskader en beoordeling

Beschrijf het beoordelingskader. Maak hierin expliciet hoe de maatschappelijke doelstellingen van de corporatie worden geborgd. Verantwoord de beoordeling van het bestuur als collectief en die van de bestuurders als individu.

Governancecode

Bepaling 3.1 ('pas toe' of 'leg uit')

Het bestuur is geschikt voor zijn taak volgens de actuele geschiktheidsnorm ten aanzien van onder meer deskundigheid, competenties, bestuurlijke ervaring, onafhankelijk denken en kritisch vermogen...

Bepaling 3.9 ('pas toe' verplicht)

De rvc beoordeelt jaarlijks het functioneren van de bestuurder(s) en rapporteert over het proces in het jaarverslag.

Gezien in jaarverslagen

Heemwonen (jv 2017)

De remuneratiecommissie heeft op 8 november 2017 het beoordelingsgesprek met de bestuurder gevoerd. Daarbij is onder andere gebruikgemaakt van een zelfevaluatie door de bestuurder. Hiervan is een separaat verslag gemaakt. De RvC heeft vervolgens de beoordeling van de bestuurder formeel bekrachtigd in zijn vergadering van 22 november 2017. De prestatie-eisen voor de bestuurder zijn, anders dan opgenomen in de profielschets van de bestuurder, niet expliciet benoemd en vastgesteld over 2017. Wel is expliciet verwezen naar het belang van externe gerichtheid. Verder zijn de doelstellingen uit het ondernemingsplan leidend geweest. Bij de beoordeling van de bestuurder is vooral gekeken naar haar externe gerichtheid, de organisatieontwikkeling en de doelstellingen uit het ondernemingsplan. Verder heeft de RvC-voorzitter het functioneren van de bestuurder periodiek gevolgd en besproken. Een en ander is opgenomen in het beoordelingsverslag. In het RvC-verslag is volstaan met algemene bewoordingen die het eindoordeel over het functioneren van de bestuurder ondersteunen.

Dudok Wonen (jv 2017)

Met de directeur-bestuurder vinden jaarlijks een plannings-, functionerings- en een beoordelingsgesprek plaats op basis van een beoordelingsformat. De remuneratiecommissie voert deze gesprekken. In het planningsgesprek wordt volgens dit vastgesteld beoordelingsformat targets/aandachtspunten meegegeven aan de directeur-bestuurder. Halverwege het jaar vindt er een functioneringsgesprek plaats. Aan het eind van het jaar wordt de beoordeling opgesteld. Voor alle drie de gesprekken vraagt de remuneratiecommissie voorafgaand input bij de voltallige RvC. Achteraf wordt het plannings-, functionerings- of beoordelingsgesprek ook weer in de voltallige RvC besproken.

Rochedale (jv 2017)

Tot en met 2017 zijn doelstellingen met een voornamelijk operationeel karakter vastgesteld. Met het bestuur is afgesproken om met ingang van 2018 de doelstellingen strategischer te onderbouwen. Hierbij vormt het actuele koersplan een belangrijke leidraad bij thema's als beschikbaarheid, kwaliteit, leefbaarheid en duurzaamheid.

Patrimonium (jv 2017)

Proces beoordeling directeur-bestuurder

De beoordeling van de directeur-bestuurder is opgenomen in een jaarlijkse cyclus. Aan het begin van het jaar worden in een planningsgesprek de doelstellingen opgenomen. Alle gesprekken worden gevoerd door de remuneratiecommissie. Het concept-planningsgesprek wordt door de voltallige RvC vastgesteld. Halverwege het jaar vindt een tussentijdse evaluatie plaats in het voortgangsgesprek. Aan het eind van het jaar volgt het beoordelingsgesprek. In deze beoordeling wordt ook inbreng van belanghebbenden zoals de Bewonersraad, de verantwoordelijk wethouder, de OR en het management betrokken. Het verslag van de beoordeling wordt door de voltallige raad vastgesteld. In deze cyclus wordt de voortgang in de PE-verplichting van de bestuurder gemonitord. De bestuurder heeft in de periode 2016 en 2017 in totaal 129,5 PE-punten behaald en voldoet daarmee nu al aan de PE-verplichting tot en met 2018 (108 PE-punten in de periode 2015-2018).

Nader bekeken

Houding van toezichthouders

De werkgeversrol vraagt een bepaalde houding van toezichthouders in hun relatie met en de beoordeling van de bestuurder. Hierbij gaat het om zaken als: evenwicht tussen vertrouwen en controle, het vinden van de juiste toon en het gebruiken van ervaring en intuïtie*

* VTW-publicatie: *De werkgeversrol van de rvc*

4.1.3. Beloningskader en beloning

Beschrijf het beloningskader en verantwoord de toepassing hiervan. Verantwoord de beloning.

Governancecode

Bepaling 3.5 ('pas toe' verplicht)

De rvc stelt het beloningsbeleid van het bestuur vast conform de vigerende wettelijke kaders. Dit beleid, inclusief de beloning, wordt zowel in het jaarverslag als op de website van de woningcorporatie gepubliceerd.

Uit: 'Naleving, monitoring en handhaving'

Aedes en de VTW monitoren de naleving van vier specifieke bepalingen van de Governancecode, te weten: ...de verplichting tot publicatie van de honorering van bestuurders en toezichthouders...

Nader bekeken

Beknopte handleiding Beloning volgens WNT door Axyos WNT Advies, op verzoek van VTW

- Bezoldiging is in de WNT gedefinieerd als de som van de beloningen, de belastbare vaste en variabele onkostenvergoedingen en de voorzieningen ten behoeve van de beloningen betaalbaar op termijn. Uitsluitend het totaal van de bezoldiging wordt getoetst aan het maximum. De bezoldigingscomponenten zijn nader uitgewerkt in de Uitvoeringsregeling WNT;
- Het basisprincipe is dat beloningen die belastbaar zijn voor de loonbelasting ook meetellen als bezoldiging. Een algemene uitzondering geldt voor vergoedingen en verstrekkingen waarop de woningcorporatie de werkkostenregeling toepast. Aandachtspunten zijn o.a. de

premie voor de bestuurdersaansprakelijkheidsverzekering en de vergoeding van parkeerkosten bij het gebruik van de eigen auto. Als de werkkostenregeling daar niet op wordt toegepast, dan tellen deze posten mee voor de bezoldiging;

- Elke berekening ten behoeve van het maken van beloningsafspraken is een momentopname. Zowel de bezoldigingscomponenten als het WNT-staffel maximum waaraan moet worden getoetst zullen regelmatig veranderen, bijvoorbeeld door wijziging pensioenpremies. Als er een risico is dat door deze wijzigingen het maximum wordt overschreden, dan moeten goede afspraken worden gemaakt hoe de bezoldiging weer in lijn met de WNT zal worden gebracht. In de praktijk treden er verschillen op tussen deze berekening die vooraf wordt gemaakt en de werkelijke bezoldiging die achteraf over een kalenderjaar wordt berekend. Verschillen kunnen bijvoorbeeld ontstaan door het moment waarop de vakantietoeslag wordt uitbetaald, verrekening van niet opgenomen vakantiedagen en variabele vergoedingen.

Governancecode

Bepaling 3.6 ('pas toe' verplicht)

De woningcorporatie verstrekt bestuursleden onder geen beding persoonlijke leningen, financiële garanties of andere financiële voordelen die niet vallen onder het beloningsbeleid.

Het algemeen WNT-bezoldigingsmaximum 2018 is tussentijds geïndexeerd en vastgesteld op € 189.000. Het besluit zoals gepubliceerd in de Staatscourant vindt u [hier](#). Sinds de Evaluatiewet WNT van 1 juli 2017 heeft de minister van BZK de bevoegdheid om het algemeen WNT-bezoldigingsmaximum lopende het jaar met terugwerkende kracht te indexeren als het ministersalaris op enig moment tenminste € 500 hoger is dan het WNT-bezoldigingsmaximum. Als gevolg van de recent afgesloten CAO Rijk is dit het geval. De minister van BZK heeft besloten om het WNT-bezoldigingsmaximum voor 2018 met terugwerkende kracht te bepalen op € 189.000. Dit was € 187.000.

Gevolgen voor corporatiesector

De verhoging met terugwerkende kracht voor 2018 geldt uitsluitend voor het algemeen WNT-bezoldigingsmaximum en daarmee alleen voor bezoldigingsklasse H van de [Regeling bezoldigingsmaxima topfunctionarissen toegelaten instellingen volkshuisvesting](#).

De verhoging kan invloed hebben op de uitvoering van de bezoldigingsafspraken en/of de toepassing van het overgangsrecht in 2018 bij deze woningcorporaties. Dat hangt af van de situatie en de afspraken. Het besluit heeft geen effect voor de bezoldigingsklassen A-G.

Geen gevolgen voor VTW-beroepsregel honorering commissarissen

De tussentijdse indexering heeft geen gevolgen voor de bezoldigingsmaxima van de [VTW-beroepsregel](#). Voor meer info over de beloning van commissarissen zie hoofdstuk 7.

Gezien in jaarverslagen

Heemwonen (jv 2017)

Bezoldiging directeur-bestuurder

Alvorens over te gaan op de honorering noemen we de belangrijkste regelingen die in 2017 invloed hebben gehad op de bezoldiging van de directeur-bestuurder: § WNT: per 01-01-2013 is de Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector van kracht. Door de minister van BZK is een normenkader opgesteld voor de berekening van bezoldigingscomponenten. Tot de bezoldigingscomponenten worden o.a. gerekend: het brutosalaris, de fiscale bijtelling voor de auto, de belaste onkostenvergoeding en de beloning betaalbaar op termijn zoals werkgeversdeel pensioen.

§ De algemene bezoldigingsnorm voor topfunctionarissen in 2017 bedraagt maximaal 181.000 euro.

§ Blok Staffel: aanvullende WNT-regelgeving specifiek voor woningcorporaties. Op basis van deze regeling 'Bezoldigingsmaxima topfunctionarissen toelaten instellingen volkshuisvesting' worden corporaties ingedeeld in een klasse, afhankelijk van het aantal verhuureenheden én de omvang van de grootste gemeente waarin ten minste 20 procent van het bezit is gelegen. Voor HEEMwonen betekent dit indeling in klasse G. Het corresponderende WNT-bezoldigingsbedrag voor 2017 bedraagt 170.000 euro.

§ Overgangsregeling WNT: de WNT geeft aan dat bestaande arbeidsovereenkomsten en afspraken over beloning en secundaire arbeidsvoorwaarden worden gehandhaafd voor een overgangperiode van vier jaar. Daarna moet afbouw plaatsvinden binnen drie jaar.

... [schema]

Patrimonium (jv 2017)

Naast de wettelijke kaders hanteert de RvC van Patrimonium Barendrecht de volgende beleidsmatige overwegingen in zijn beloningsbeleid voor de bestuurder:

- Een gematigde beloning passend bij de aard van Patrimonium wordt onderschreven.
- Patrimonium Barendrecht valt qua aantal verhuureenheden (vhe's) maar net boven de ondergrens van staffel E (van de Sectorale Bezoldigingsmaxima Wet Normering Topinkomens). Daarom wordt ook rekening gehouden met staffel D voor de beloning van de bestuurder.
- Groei in salaris van bestuurder is mogelijk bij goed presteren.
- Geen eenmalige prestatiebonussen of leaseauto.

Op basis van het functioneringsverslag, waaruit blijkt dat de bestuurder uitstekend functioneerde in 2017, is gebruikgemaakt van de mogelijkheid vanuit het beloningsbeleid om het salaris van de bestuurder beperkt te laten stijgen.

4.1.4. Aandelen, leningen, garanties

U hoeft niet expliciet te vermelden dat er geen sprake is van verstrekking van aandelen, leningen en garanties aan bestuur en toezichthouders omdat het volgt uit toepassing van de code.

Gezien in jaarverslagen

Patrimonium (jv 2017)

Leningen (en voorschotten en garanties) voor de commissarissen Patrimonium heeft geen leningen, voorschotten en/of garanties verstrekt aan haar commissarissen of zich garant gesteld voor leningen door derden aan haar commissarissen.

4.2. Organisatie, cultuur en integriteit

Gezien in jaarverslagen

Vivare (jv 2017)

Contact met medewerkers

Sinds 2014 is Vivare op weg naar een kleiner, anders georganiseerd Vivare. De voortgang en inrichting van de nieuwe organisatie was regelmatig onderwerp van gesprek. Bijzondere aandacht hadden we daarbij dit jaar voor de implementatie van de nieuwe werkwijze van regie organisatie en werken met ketenpartners. We hielden en houden vinger aan de pols hoe het gaat met de begeleiding van mensen naar ander werk, of andere oplossingen, van medewerkers die tijdens de aanpassing van de organisatie boventallig werden.

4.2.1. Cultuur

Wijd een alinea aan de organisatiecultuur.

Beantwoord hierin de volgende vragen: bent u als rvc, vanuit uw werkgeversrol, tevreden met de cultuur in de organisatie? Is er sprake van een integere en open cultuur waarbinnen ruimte is voor

reflectie en tegenspraak? Is het bestuur zich bewust van zijn voorbeeldfunctie en draagt zijn feitelijk gedrag bij aan de gewenste organisatiecultuur? Is er bij de directie, het management en de medewerkers sprake van een eenduidig beeld van de gewenste cultuur en het tolerantieniveau?

Governancecode

Principe 1

Voor bestuur en rvc staat het behalen van maatschappelijke resultaten voorop. Dat vraagt om organisaties met een integere en open cultuur waarbinnen ruimte is voor reflectie en tegenspraak. Bestuur en rvc hebben daarbij een voorbeeldfunctie voor zowel hun eigen corporatie als voor de gehele sector.

Uit 'Inhoud en doel van de governancecode'

...De code richt zich niet alleen op bestuurders en commissarissen, maar eveneens op medewerkers van corporaties. Goed bestuur is immers ook een kwestie van gedrag en cultuur binnen de organisatie. Medewerkers op alle niveaus van de organisatie worden geacht een bijdrage te leveren aan het gewenste gedrag en daarmee aan de gewenste organisatiecultuur...

Uit bepaling 1.2 ('pas toe' of 'leg uit')

Bestuur en rvc zijn zich bewust van hun voorbeeldfunctie. Hun gedrag is van invloed op het functioneren en de reputatie van de organisatie en de gehele sector. Bestuur en rvc besteden aandacht aan het intern en extern communiceren van kernwaarden en zorgen voor bekendheid van de Governancecode 2015...

Uit bepaling 1.3 ('pas toe' of 'leg uit')

...bestuur en rvc voorkomen en vermijden tegenstrijdige belangen en onterechte gehechtheid aan eerdere besluitvorming.

Bepaling 1.6 ('pas toe' of 'leg uit')

Een kritische en open geest is van belang om het werk als bestuurder en commissaris te kunnen doen. Daarnaast zijn durf, onafhankelijk denken, samenwerkingsbereidheid en oog en respect voor elkaars rollen nodig voor een gezonde cultuur waarin groepsdenken wordt vermeden.

Bepaling 1.7 ('pas toe' of 'leg uit')

Leden van bestuur en rvc dragen actief bij aan voorwaarden die goede besluitvorming mogelijk maken. Daarbij gaat het onder meer om onderling respect, goed luisteren, een open oog voor andere invalshoeken met als doel te komen tot gezamenlijke opvattingen.

Gezien in jaarverslagen

Ymere (jv 2017)

13.3 Organisatiecultuur

In de contacten die leden van de raad van commissarissen hebben met de medewerkers en het management is de raad tevreden over de open cultuur die wordt aangetroffen. Ook in de contacten met de statutaire directie ervaart de raad vertrouwen en ruimte voor reflectie en tegenspraak. De raad constateert dat de statutaire directie zich bewust is van haar voorbeeldfunctie en bijdraagt aan de gewenste organisatiecultuur.

Woonpunt (jv 2017)

Interview enkele commissarissen in paragraaf verslag van de rvc

[Voorzitter]: 'Ik vond het onvoorstelbaar dat dit kon gebeuren, met alle discussies in de samenleving over wat wel en niet kan. Hoe kun je nou werken bij een organisatie met een maatschappelijke doelstelling, die er moet zijn voor huurders, en dan zulke dingen doen? Eveneens onvoorstelbaar vind ik dat de organisatie dit niet tijdig heeft ontdekt. Dat zegt iets over de cultuur. Op papier is alles netjes geregeld, met een klokkenluidersregeling en een vertrouwenspersoon, maar in de praktijk durven we elkaar blijkbaar niet aan te spreken.'

Nader bekeken

In veel rvc-verslagen wordt aangegeven dat cultuur belangrijk is. Er is vervolgens weinig te vinden over wat er in het verslagjaar is besproken, laat staan wat besloten of gerealiseerd is. Stond cultuur bij u op de agenda? Als u schrijft dat u hierover tevreden bent, waar is dit oordeel dan op gebaseerd?

4.2.2. Integriteit

Is een interne gedrags- of integriteitscode en een klokkenluidersregeling van kracht? Is deze gepubliceerd op de website? Worden de normen, gesteld in de code, getoetst? Was er sprake van een situatie van tegenstrijdig belang?

Governancecode

Bepaling 1.4 ('pas toe' verplicht)

Het bestuur zorgt voor een interne gedrags- of integriteitscode en een klokkenluidersregeling en

publiceert deze op de website van de corporatie. Deze code beschrijft waarden en normen die medewerkers in acht moeten nemen.

Bepaling 3.7 ('pas toe' verplicht)

Bestuursleden zijn verantwoordelijk voor het voorkomen van belangenverstrengeling en dienen ook de schijn daarvan te vermijden. Bestuursleden mogen onder geen voorwaarde activiteiten ontplooiën die in concurrentie treden met de woningcorporatie, schenkingen aannemen van de corporatie en haar relaties, of derden op kosten van de woningcorporatie voordelen verschaffen. Deze eisen worden voorzien van normen vastgelegd in de interne gedrags- of integriteitscode.

Bepaling 3.8 ('pas toe' verplicht)

Bestuursleden melden een (mogelijk) tegenstrijdig belang direct aan de rvc en de overige leden van het bestuur. Daarbij geeft het bestuurslid inzicht in alle relevante informatie. De rvc doet waar nodig navraag en bepaalt vervolgens – zonder aanwezigheid van het betrokken lid van het bestuur – of sprake is van een tegenstrijdig belang en besluit – indien dat het geval is – hoe dit tegenstrijdig belang wordt beëindigd.

Gezien in jaarverslagen

Heemwonen (jv 2017)

De interne meldprocedure c.q. klokkenluidersregeling is ondergebracht bij een externe partij, namelijk [naam organisatie]. De regeling staat op de website. Uit navraag bij [naam organisatie] en bij onze externe vertrouwenspersonen blijkt dat er in 2017 geen integriteitsschendingen hebben plaatsgevonden en dat er ook geen meldingen van ongewenste omgang zijn gedaan.

Zie verder

[Tussen regels en gedrag; Een handboek integriteitsbeleid voor woningcorporaties \(2010\)](#)

HOOFDSTUK 5: VERSLAG VANUIT KLANKBORDFUNCTIE

Heeft de rvc in de praktijk een klankbordfunctie? Waaruit blijkt dit? Wat is de opvatting van de rvc over de invulling van deze functie, op verzoek van het bestuur, op eigen initiatief, als collectief of individueel? Beschrijf hoe u invulling heeft gegeven aan de klankbordfunctie in het verslagjaar.

Gezien in jaarverslagen

Woonpunt (jv 2017)

De rvc hecht veel waarde aan de klankbordfunctie. Deze functie is expliciet in het toezichtkader benoemd en beschreven. De rvc rekent het tot zijn verantwoordelijkheid om: -- Met het bestuur te reflecteren op de strategie in relatie tot de omgeving;

-- Met het bestuur te reflecteren op omvangrijke beslissingen, waaronder omvangrijke investeringen;

-- Het bestuur desgevraagd te ondersteunen bij strategische beslissingen;

-- Het bestuur gevraagd en ongevraagd van advies te dienen, met respect en inachtneming van de eigen verantwoordelijkheid van het bestuur.

Dit geschiedt op basis van onderling vertrouwen, een duidelijke taakopvatting, een integrale benadering en een heldere afbakening van taken en verantwoordelijkheden. In de statuten en de reglementen wordt hieraan concreet inhoud en richting gegeven.

De klankbordfunctie in 2017

Meer dan ooit tevoren is in 2017 aan de klankbordfunctie invulling gegeven, getuige de veelheid aan thema's en onderwerpen, die in dit verband deel uitmaakten van de jaaragenda van de rvc. Aan een aantal thema's werden aparte sessies gewijd. Een aantal in het oog springende thema's betrof:

-- het (voor het eerst) opstellen van een kaderbrief oftewel voorjaarsnota, waarin de voornemens met betrekking tot 2018 de revue passeerden,

-- een concept positionpaper betreffende de meerjarenstrategie 2018-2022, gevolgd door de totstandkoming van het strategisch plan 2018-2022,

-- de (strategische) inkleuring van het risicomanagement,

-- de planologische ontwikkelingen in relatie tot de portefeuillestrategie en

-- een aantal markante organisatieontwikkelingen.

Scherpte in de dialoog met het bestuur werd met name ervaren bij de steeds terugkerende hot items over de 'soft controls' en het structureel terugdringen van de bedrijfslasten. Bij de soft controls werd vanuit de rvc nadrukkelijk aangestuurd op het instellen van een onderzoek door een extern bureau.

Ymere (jv 2017)

Binnen de raad is gedurende 2017 veel aandacht geschonken aan een nieuw geïntegreerd en gecentraliseerd automatiseringssysteem (ERP) als onderdeel van het programma Integraal en Digitaal. Tijdens iedere vergadering gaf de directie een mondelinge update en in het laatste kwartaal van 2017 ontving de raad ook een mijlpalenoverzicht. De raad en de auditcommissie gaven in dit traject adviezen die zijn meegenomen door de directie.

Heemwonen (jv 2017)

Klankbordrol voor bestuurder en organisatie De RvC vervult de rol van werkgever, klankbord en toezichthouder jegens bestuurder en organisatie. Partijen maken naar wederzijdse behoefte afspraken om te klankborden. Zo hebben de voorzitter van de RvC en de voorzitter van de remuneratiecommissie, maar ook de voltallige raad, regelmatig klankbordgesprekken gevoerd met de bestuurder. Die gesprekken gingen vooral over de organisatieontwikkeling en gebiedsontwikkeling. Over ditzelfde thema heeft de voorzitter van de RvC regelmatig, onder andere op verzoek van de OR, klankbordgesprekken gevoerd met de OR.

HOOFDSTUK 6. SAMENSTELLING & FUNCTIONEREN

6.1. Samenstelling

6.1.1. Profielschetsen

Neem een tekst op over de profielschets van de rvc, ongeacht of deze is aangepast in het verslagjaar.

Geef kort de essentie van het profiel weer. Verwijs naar de website. Is de profielschets in het verslagjaar geëvalueerd en/of aangepast? Vermeld dit.

Woningwet

Artikel 30 lid 5

De rvc is zodanig samengesteld dat de commissarissen ten opzichte van elkaar, het bestuur en welk deelbelang dan ook onafhankelijk en kritisch kunnen opereren. Een commissaris is deskundig en heeft geen persoonlijk belang in de toegelaten instelling of de door haar in stand gehouden onderneming met haar verbonden ondernemingen.

Governancecode

Bepaling 3.16 ('pas toe' of 'leg uit')

Een evenwichtig samengestelde rvc betekent verscheidenheid (Denk daarbij aan geslacht, leeftijd, beroepsgroepen, kennis en expertise, etnische afkomst en persoonlijkheidskenmerken). Om dit te bevorderen stelt de rvc een profielschets op. In deze schets worden eisen gesteld aan de samenstelling van de rvc. Deze eisen moeten ervoor zorgen dat de rvc naast een diverse samenstelling ook de juiste kennis en ervaring in huis heeft (Zoals ervaring in de volkshuisvesting, financiële kennis en ervaring, deskundigheid op het gebied van HR, bestuurlijke ervaring bij naar omvang gelijkwaardige of grotere organisaties, relevante vastgoedexpertise en juridische kennis. In de profielschets kunnen ook kwalitatieve en kwantitatieve doelstellingen ten aanzien van diversiteit worden vastgelegd).

Nader bekeken

Een derde van de rvc uit huurderscommissarissen

De Woningwet bepaalt dat minstens een derde van de rvc moet bestaan uit huurderscommissarissen die rechtstreeks zijn voorgedragen door huurders. De procedure voor deze voordracht staat in de wet. Met de Veegwet is de procedure iets gewijzigd. Zijn uw statuten, uw profielschets en rvc-reglement hierop aangepast?

Voorbeeldtekst

De rvc heeft een profielschets opgesteld voor zijn samenstelling. Hierin is onder andere opgenomen dat alle leden van de raad van commissarissen aan een aantal algemene functie-eisen dienen te voldoen. Daarnaast is opgenomen dat in de raad diverse specifieke deskundigheden aanwezig zullen moeten zijn om het brede spectrum van de woningcorporatie te kunnen overzien. (in het schema 'Samenstelling rvc' op pagina [p] is weergegeven aan welk profiel de betreffende commissarissen in het verslagjaar voldoen). Het functioneren van de raad is gediend bij een goede teamsamenstelling en diversiteit; ook op dit gebied zijn in het profiel criteria opgenomen. De individuele leden dienen elkaar qua competenties aan te vullen en in goede harmonie met elkaar te kunnen samenwerken, maar dienen elkaar ook kritisch te kunnen aanspreken.

De in de statuten en in de profielschets ten doel gestelde rvc bestaat uit [aantal] leden, waarvan twee voorkeurscommissarissen, aan te wijzen door de huurdersvereniging, en één voorkeurscommissaris, aan te wijzen door de OR (op basis van bindende voordracht).

De profielschets is op [datum in verslagjaar] aangepast (of: geëvalueerd en ongewijzigd vastgesteld) als gevolg van de jaarlijkse herijking (of: de werving van een nieuwe commissaris. Of: de wetswijziging met betrekking tot het aantal voorkeurscommissarissen). Het document is gepubliceerd op de website van [woningcorporatie] [link invoegen].

De rvc is van mening dat de profielschets en de hierin opgenomen competenties, deskundigheden en ervaringen goed zijn uitgebalanceerd en mede zijn gebaseerd op de door de VTW opgestelde criteria voor goed intern toezicht.

Gezien in jaarverslagen

Woonstede (jv 2017)

De RvC streeft naar een gemengde en gebalanceerde samenstelling van de Raad. Dit geldt voor geslacht, leeftijd, beroepsgroepen, kennis en expertise, etnische afkomst en persoonlijkheidskenmerken. Eveneens wordt gestreefd naar een voldoende mate van regionale betrokkenheid. De volledige profielschets is te raadplegen op de website.

Heemwonen (jv 2017)

In de loop van 2017 is er een draaiboek gemaakt voor de (her)benoeming en werving en selectie van RvC-leden. Dit draaiboek is in overeenstemming met de Woningwet en gebaseerd op de handreiking van de Vereniging van Toezichthouders in Woningcorporaties. De huurdersorganisatie is betrokken bij de totstandkoming van het draaiboek en heeft instemming verleend, conform het bindend voordrachtsrecht.

Ontwikkelkompas

Met het [Ontwikkelkompas](#) bekijkt u uw ontwikkeling vanuit vier perspectieven.

6.1.2. Benoeming

Zijn er commissarissen toegetreden tot de raad? Vermeld dit. Beschrijf de gevolgde procedure, waaruit blijkt dat u zorgvuldig te werk gaat en als raad onafhankelijk van het bestuur handelt.

Woningwet

Artikel 36 lid 3

In het jaarverslag moet er verslag worden gedaan van de naleving van de wettelijke regels voor de benoeming van commissarissen.

Governancecode

Bepaling 3.17 ('pas toe' verplicht)

De gevolgde procedure van werving en selectie van leden van ... rvc wordt in het jaarverslag verantwoord. Vacatures worden op de website van de corporatie gepubliceerd en openbaar opengesteld via bijvoorbeeld een advertentie. De rvc kiest hierin onafhankelijk. Het bestuur heeft een adviserende rol.

Bepaling 3.18 ('pas toe' of 'leg uit')

Het bestuur en de rvc zorgen voor de juiste ondersteuning van en samenwerking met de huurders(organisatie) bij hun voordracht van commissarissen als bedoeld in de Herzieningswet. Voor de op voordracht van de huurdersorganisatie(s) benoemde commissarissen gelden dezelfde criteria en vereisten als voor de andere commissarissen. (De handreiking van VTW en de Nederlandse Woonbond biedt een kader voor de profielschets, werving en selectie, de benoeming en de rol en taak van de 'huurderscommissaris'.)

Bepaling 3.20 ('pas toe' verplicht)

Leden van de rvc worden benoemd door de rvc voor een periode van ten hoogste vier jaar en kunnen eenmaal voor een periode van ten hoogste vier jaar worden herbenoemd. In geval van fusie van de corporatie gaat de termijn niet opnieuw in.

Nader bekeken

Nevenfuncties

In de Woningwet staat welke (neven)functies niet te combineren zijn met een commissariaat bij woningcorporaties.

Benoemingstermijn

Indien u besluit een commissaris te benoemen voor een kortere periode dan vier jaar, mag er desondanks maar één maal worden herbenoemd voor ten hoogste vier jaar. In een dergelijk geval kan de totale zittingstermijn dus geen acht jaar bedragen!

Voorbeeldtekst

Als gevolg van het bereiken van de maximale zittingsduur heeft commissaris [naam] op [datum] zijn functie als vice-voorzitter beëindigd. De raad dankt [naam] voor zijn [typering werk].

De selectie- en benoemingscommissie is reeds in het voorjaar gestart met de voorbereiding van de wervings- en selectieprocedure. Na bespreking van de profielschets, gewenste deskundigheid en vacaturetekst in de rvc is de vacature op de website van de corporatie gepubliceerd en openbaar opengesteld via een advertentie in [website / dagblad]. Er was geen sprake van werving van een voorkeurscommissaris. De gewenste deskundigheden waren [deskundigheid1] en [deskundigheid2].

Vijf kandidaten zijn uitgenodigd voor een gesprek. De eerste ronde vond plaats met de voorzitter van de rvc en de voorzitter van de selectie- en benoemingscommissie. Twee kandidaten hebben een tweede gesprek gehad. Deze ronde vond plaats met de voorzitter en een ander lid van de raad.

[naam] is op [datum] benoemd tot commissaris in de rvc. De rvc meent met zijn benoeming een uitstekende opvolger te hebben gevonden, die niet alleen bijdraagt aan de ervaring en deskundigheid van de raad maar ook aan zijn diversiteit.

Gezien in jaarverslagen

Heemwonen (jv 2017)

Sinds 21 februari 2017 telt de RvC één vrouwelijk lid. Dat is 16,67 procent van het totaal aantal van zes RvC-leden. Bij de werving van de nieuwe voorzitter van de RvC hebben naast evenwicht in competenties, het vervullen van een voorbeeldfunctie en de man-vrouwverdeling nadrukkelijk meegewogen. Er is gekozen voor een werving- en selectiebureau dat is gespecialiseerd in vrouwen in topposities. Bij een vergelijkbare kandidatuur, zou de voorkeur uitgaan naar een vrouw. Eind 2017 was de procedure voor aankomend voorzitter RvC afgerond. Op 1 januari 2018 is de nieuwe kandidaat als lid van de RvC gestart. Op 1 februari 2018 heeft zij de huidige voorzitter opgevolgd. Hiermee bedraagt het aandeel vrouwen in de RvC in 2018 33 procent.

Mitros (jv 2017)

Bij elke (her)benoeming houdt de RvC de profielen kritisch tegen het licht en actualiseert deze zo nodig. Om een evenwichtig samengestelde RvC te bevorderen stelt de Raad vast op welk deskundigheidsgebied en/of competentie een (nieuwe) commissaris nodig is. De werving van nieuwe commissarissen gebeurt openbaar. De RvC kiest hierin onafhankelijk en de directie heeft een adviserende rol.

Is sprake van belet of ontstentenis van het bestuur en neemt een commissaris het tijdelijk over?

Er gelden uitzonderingsregels. Zie bepaling 3.28.

Governancecode

Bepaling 3.28 ('pas toe' verplicht)

In geval van ontstentenis of belet van het bestuur kan een lid van de rvc bij hoge uitzondering voor maximaal drie maanden de rol van bestuurder op zich nemen. In dat geval treedt het lid tijdelijk terug uit de rvc en neemt dus niet deel aan de besluitvorming van de rvc. Na deze periode van maximaal drie maanden kan deze persoon weer toetreden tot de rvc. Hierbij wordt dit lid niet betrokken bij de besluitvorming over zaken die zich in die betreffende drie maanden hebben voorgedaan.

6.1.3. Schema samenstelling & rooster van aftreden

Neem een schematische weergave op van de samenstelling van de rvc.

Vermeld in het schema alle leden die tussen 1 januari van het verslagjaar en de datum van ondertekening van het verslag (één jaar en enkele maanden later):

- lid zijn (van de rvc);
- lid zijn geweest;
- zijn benoemd en nog moeten toetreden.

Vermeldt ook de vacatures, als die er zijn. Neem voor iedere functionaris de volgende informatie op:

- Voorletters en achternaam;
- Geboortejahr;
- Functies binnen rvc (indien het de voorzitter of vice-voorzitter betreft*);
- Of het een voordrachtsbenoeming betreft en zo ja, door wie (bijvoorbeeld door huurders of medewerkers)*;
- Deskundigheidsprofiel(en) uit profielschets;
- Datum in functie (cq. start eerste termijn);
- Datum uit functie (indien van toepassing);
- Benoemd tot en met (datum einde huidige termijn**). Vermeld of het de eerste of tweede termijn betreft, met verwijzing 'herbenoembaar' of 'niet-herbenoembaar';
- Lidmaatschap subcommissies*;
- Functies binnen subcommissies* (indien het de voorzitter of vice-voorzitter betreft*);
- Functie (indien elders werkzaam*);
- Nevenfuncties (inclusief maatschappelijke nevenfuncties*) NB Dit is verplicht op grond van artikel 36 lid 2 Woningwet 2015

Heeft u aankomende mutaties en gaat u werven? Overweeg een overlappende periode zodat een goede overdracht is geborgd. Mogelijk kunt tijdelijk een extra commissaris tewerkstellen (indien de statuten dit toelaten). Anders kan een nieuw geworven, aankomend commissaris als toehoorder meedraaien.

* Ook start en/of einddatum vermelden indien mutatie tussen 1 januari verslagjaar en dagtekening verslag van de rvc.

** Peildatum = dagtekening verslag van de rvc

Governancecode

Uit: 'Naleving, monitoring en handhaving'

Aedes en de VTW monitoren de naleving van vier specifieke bepalingen van de Governancecode, te weten: ... de zittingstermijn van commissarissen...

Voorbeeldtekst

De volgende tabel bevat de gegevens die u voor ieder rvc-lid kunt weergeven:

Mevr. Drs. J.A.C. (Jeanine) Bos

Persoonlijke gegevens

Gegevens mbt rvc [woningcorporatie]

Geboortejaar 1964

Functie Manager ...

Overige nevenfuncties

Voorzitter rvc [A] miv. 3 april

Lid rvc [A] tot 3 april

Lid [B] miv. 30 september

Lid [C]

Lid [D]

Lid [E] miv. 2 januari 2019

Benoeming

Aanvang 1e termijn 18 maart 2014

Aanvang 2e termijn 18 maart 2018

Einde huidige termijn Maart 2022

Herbenoembaar Nee

Rol

Voorzitter miv. 17 juni

Vicevoorzitter tot 17 juni

Lid remuneratiecommissie

Voorzitter strategiecommissie van 20 mei tot 17 juni

Profiel

Deskundigheid vastgoed & woningmarkt

Opmerking bij bovenstaand voorbeeld:

- indien u geen jaartal bij data vermeldt, ligt deze datum in het verslagjaar.
- Indien u bij een nevenfunctie helemaal geen datum vermeldt, was deze nevenfunctie van

toepassing van start verslagjaar tot datum ondertekening rvc-verslag.

- Verwijst u naar een datum na verslagjaar: vermeldt altijd het jaartal (2019).

6.1.4. Stagiaires

Heeft u stagiaires van de leergang Aankomend commissarissen gehad in uw raad? Maak hiervan melding.

Gezien in jaarverslagen

Mitros (jv 2017)

In 2017 heeft een deelnemer van de leergang aankomend commissarissen van de VTW stage gelopen bij de RvC.

Ymere (jv 2017)

Een werving-en-selectiebureau zet zich in om potentiële toezichthouders – allen met een biculturele achtergrond – kennis te laten maken met de woningbouwsector. Sinds de zomer van 2016 tot eind september 2017 heeft stagiair Karim El-Khetabi de vergaderingen van de raad van commissarissen en commissies bijgewoond als toehoorder. De stagiair heeft zich daarnaast beziggehouden met het ontwikkelen van een toezichtsvisie samen met de gehele raad en de statutaire directie.

6.1.5. Conclusie samenstelling

Neem een concluderende visie op omtrent de samenstelling van de rvc.

Ook al zijn alle profielen en reglementen op orde: dekt de deskundigheid en ervaring van de aanwezige commissarissen volgens u de opgave? Ook als vijf jaar vooruit wordt gekeken? Bent u als raad goed samengesteld voor wat betreft diversiteit? Heeft u een goed team?

6.2. Functioneren

6.2.1. Integriteit en onafhankelijkheid

Verklaar dat u integer en onafhankelijk handelt. Beschrijf hoe u dit borgt en toetst.

Governancecode

Bepaling 3.25 ('pas toe' verplicht)

De woningcorporatie verstrekt commissarissen onder geen beding persoonlijke leningen, financiële garanties of andere financiële voordelen die niet vallen onder het beloningsbeleid. Commissarissen mogen voorts onder geen voorwaarde activiteiten ontplooien die in concurrentie treden met de woningcorporatie, schenkingen aannemen van de corporatie en haar relaties, of derden op kosten van de woningcorporatie voordelen verschaffen. Commissarissen verrichten buiten hetgeen volgt uit hun functie als toezichthouder geen werkzaamheden voor de corporatie. Deze eisen worden voorzien van normen vastgelegd in de interne gedrags- of integriteitscode. Als beginsel geldt dat ook schijn moet worden vermeden.

Bepaling 3.26 ('pas toe' of 'leg uit')

Commissarissen melden een (mogelijk) tegenstrijdig belang direct aan de voorzitter van de rvc en aan de overige leden van de raad. Daarbij geeft de commissaris inzicht in alle relevante informatie...

Bepaling 5.7 ('pas toe' of 'leg uit')

Naast de harde sturings- en beheersmaatregelen zoals bedoeld in 5.5, besteden bestuur en rvc, ieder vanuit hun eigen rol, aandacht aan soft controls: gedragsbeïnvloeding, ondersteund door voorbeeldgedrag, dat appelleert aan het persoonlijk handelen van alle betrokkenen, en waarvan een invloed uitgaat op waarden en normen (zoals integriteit, loyaliteit, motivatie). Hoewel minder meetbaar kan daarmee een belangrijke bijdrage worden geleverd aan het beheersen van risico's.

Bepaling 3.27 ('pas toe' of 'leg uit')

Iedere commissaris moet onafhankelijk en kritisch bij kunnen dragen aan het toezicht van de rvc. De rvc stelt van iedere commissaris vast of hij/zij onafhankelijk toezicht kan houden en meldt dat in het jaarlijks Verslag van de rvc. Daarbij neemt de raad de bepalingen als genoemd in de Herzieningswet in acht.

Voorbeeldtekst

Ieder rvc-lid dient te handelen volgens de integriteitsverklaring die hij/zij heeft ondertekend. Door deze ondertekening geeft een commissaris aan dat hij of zij zich in het verleden, het heden en in de toekomst integer en in overeenstemming met de hiertoe opgestelde wet- en regelgeving en bedrijfsregels heeft en zal gedragen. Bij de benoeming van nieuwe commissarissen hanteert de raad van commissarissen een zogeheten integriteitscheck.

Commissarissen melden een (mogelijk) tegenstrijdig belang direct aan de voorzitter van de rvc en aan de overige leden van de raad. In het verslagjaar ... [toelichting]

De raad is zodanig samengesteld dat de leden ten opzichte van elkaar, het bestuur en welk deelbelang dan ook onafhankelijk en kritisch kunnen functioneren en hun taak naar behoren kunnen vervullen. De leden van de raad hebben geen nevenfuncties die tegenstrijdig zijn aan het belang van [woningcorporatie]. Met andere woorden: er is een waarborg dat de leden van de raad op onafhankelijke wijze tot hun oordeel kunnen komen.

Voor meer informatie verwijzen we u naar de website, rubriek 'Governance' [link invoegen]. U vindt hier onder andere de integriteitsverklaring, [verwijzing naar relevante stukken].

Gezien in jaarverslagen

Heemwonen (jv 2017)

De RvC heeft onafhankelijkheid en integriteit hoog in het vaandel staan. Iedere commissaris is onafhankelijk en kan kritisch bijdragen aan het toezicht door de RvC. De vastgestelde integriteitscode en bijbehorende gedragscode gelden voor iedereen die optreedt namens HEEMwonen. Niet alleen voor medewerkers, de directeur- bestuurder en de RvC, maar ook voor bedrijven die werken in opdracht van HEEMwonen. Het is een openbaar document, dat te vinden is op de website van HEEMwonen.

6.2.2. Aanspreekbaarheid

Verklaar dat u aanspreekbaar bent. Organiseer dat mensen u kunnen vinden en bereiken indien hiertoe de behoefte bestaat.

Governancecode

Principe 2

Het bestuur is aanspreekbaar op en legt verantwoording af over de maatschappelijke en financiële prestaties van de woningcorporatie als geheel, alsmede over de strategische keuzes die zijn gemaakt. De rvc is aanspreekbaar op en legt verantwoording af over het gehouden toezicht.

Bepaling 3.11 ('pas toe' verplicht)

De rvc is aanspreekbaar op zijn functioneren...

Gezien in jaarverslagen

Woonstede (jv 2017)

De RvC hecht waarde aan zijn aanspreekbaarheid. Dit geldt zowel voor belanghebbenden als voor medewerkers van Woonstede. De maatschappelijke doelen van Woonstede komen tot stand in samenspraak met vertegenwoordigers van bewoners, de gemeenten en andere belanghebbenden.

Voorbeeldtekst

De rvc hecht grote waarde aan zijn aanspreekbaarheid. Eenieder is uitgenodigd zich tot de rvc te wenden als daartoe aanleiding is. De contactgegevens van de rvc staan op de website van de corporatie.

6.2.3. Meldingsplicht

Verifieer wat de 'brede meldingsplicht' richting de Autoriteit woningcorporaties voor uw corporatie en voor uw rvc betekent. Indien u als rvc verplicht bent melding te doen aan de Autoriteit woningcorporaties en u heeft dit gedaan, neem dat dan op in het jaarverslag.

Nader bekeken

Brede meldplicht raden van toezicht (Art. 31 lid 4 Woningwet jo. art. 29 Besluit toegelaten instellingen volkshuisvesting)

Voor raden van commissarissen van toegelaten instellingen geldt op basis van de regelgeving een brede meldingsplicht. Voor zover het bestuur van de toegelaten instelling de Autoriteit Woningcorporaties niet al schriftelijk heeft geïnformeerd moet een rvc bij financiële problemen, dreigende sanering, het ontbreken van financiële middelen voor het voortzetten van verbindingen, twijfel over de integriteit bij beleid of beheer bij de corporatie, rechtmatigheidkwesties of bijvoorbeeld het niet halen van de toewijzingsnormen, dit onverwijld melden aan de Autoriteit woningcorporaties. Dit kan via een speciaal meldformulier 'ongewone omstandigheden' op de website van de Autoriteit woningcorporaties onder 'meldingen en vragen/ongewone omstandigheden'.

Zie verder

[Meldingen ongewone omstandigheden](#)

6.2.4. Informatievoorziening

Beschrijf de informatievoorziening aan de raad. Laat zien dat u zich breed informeert en hierbij niet alleen afhankelijk bent van het bestuur. Beschrijf hoe u uw 'informatiehaalplicht' invult.

Governancecode

Bepaling 3.24 ('pas toe' of 'leg uit')

De rvc en de afzonderlijk commissarissen hebben een eigen verantwoordelijkheid (zogenaamde 'informatiehaalplicht') om ervoor te zorgen dat zij beschikken over relevante informatie van bestuur, externe accountant en/of derden (zoals het management, adviseurs, de interne auditor of controller of de externe toezichthouder). Indien nodig kan de rvc informatie inwinnen bij functionarissen en externe adviseurs van de woningcorporatie. Het bestuur wordt daarvan vooraf op de hoogte gesteld en kan daar desgewenst bij helpen. Ook kan de rvc aan bepaalde functionarissen en externe adviseurs vragen bij vergaderingen van de rvc aanwezig te zijn.

Bepaling 5.5 ('pas toe' verplicht)

Het bestuur verschaft de rvc alle relevante informatie ten behoeve van (het toezicht op) de risicobeheersing. Hieronder kan worden verstaan:

- Risicoanalyses van de operationele en financiële doelstellingen;
- Handleidingen en procedures voor het opstellen van de financiële verslaggeving;
- Periodieke monitoring en rapportages waarmee al gedurende een jaar inzicht wordt gegeven in de (financiële) prestaties van de corporatie;
- Criteria die worden gehanteerd bij het aangaan en beëindigen van contracten en/of samenwerkingsverbanden met derden;
- Criteria die worden gehanteerd bij het doen van (des)investeringen in vastgoed;
- Vergelijkende benchmarks (waaronder in ieder geval de Aedes-benchmark). Hierbij worden de prestaties van de corporatie vergeleken met die van andere corporaties;
- Inzicht in en toezicht op de soft controls; dit zijn gedragsbeïnvloedende omstandigheden op het persoonlijk functioneren van medewerkers.

Voorbeeldtekst

De rvc heeft een informatieprotocol opgesteld waarmee afspraken met het bestuur zijn gemaakt over de informatievoorziening.

De rvc ziet erop toe dat de ontvangen informatie de relevante aspecten laat zien op financieel,

volkshuisvestelijk, maatschappelijk en organisatorisch gebied, en op het gebied van de dienstverlening aan de klanten van [corporatie].

Om zijn taken goed te kunnen vervullen heeft de raad zich in het verslagjaar regelmatig mondeling en schriftelijk door het bestuur laten informeren over de volgende specifieke onderwerpen: []

De raad laat zich ook informeren door relevante stakeholders binnen en buiten de organisatie. De rvc zorgt er ook voor dat zelfstandig informatie wordt ingewonnen over de gang van zaken bij [corporatie]. Zo zijn er gesprekken met de bestuurders, de ondernemingsraad, de huurdersorganisatie, de maatschappijraad en de accountant. De rvc ervaart de contacten met de huurderorganisatie en de OR als zeer belangrijk omdat daarmee vanuit verschillende perspectieven informatie wordt verkregen over het functioneren van [corporatie].

De rvc is van oordeel dat de planning- en controlcyclus van [corporatie] goed functioneert en toereikende informatie genereert voor de toezichthoudende taak van de commissarissen. De specifieke doelen die de organisatie zich in een jaar stelt, worden in goed meetbare prestatie-indicatoren gedefinieerd en er wordt bijgestuurd als daar aanleiding toe is. Verandering van omgeving – zoals wijziging van wetgeving – wordt systematisch bijgehouden en de implementatie van veranderingen wordt beheerst.

Nader bekeken*

In een informatieprotocol maakt de raad afspraken met het bestuur over de informatievoorziening. Om proactief en professioneel toezicht te kunnen houden heeft een raad strategische informatie nodig. Die krijgt hij in eerste instantie van het bestuur. Daar is niets mis mee en de verstrekking daarvan gebeurt meestal op correcte wijze. Het punt is dat de raad onafhankelijk toezicht moet houden. Hij moet dus ook de informatie van het bestuur kunnen toetsen op juistheid en volledigheid. En als de risico's voor een organisatie toenemen, dan heeft de raad zelfs de plicht om zelf informatie te vergaren. Dat hebben de politiek en de rechtspraak inmiddels voldoende duidelijk gemaakt en is nu ook opgenomen in de governancecode, in bepaling 3.24.

* Gedeelte uit 'Vijf tips voor het opstellen van een toezichtvisie en toezichtkader' © 2014, Instituut voor Governance & Leiderschap

Gezien in jaarverslagen

Heemwonen (jv 2017)

De voorzitter van de RvC bepaalt de agenda en bereidt samen met de directeur-bestuurder de vergaderingen voor. Actualiteiten uit de sector en ontwikkelingen die HEEMwonen raken, staan standaard op de agenda. De informatie die nodig is voor het uitoefenen van goed toezicht is adequaat en wordt tijdig verstrekt. De meeste stukken worden twee weken voorafgaand aan de RvC vergadering behandeld in één van de kerncommissies. De commissarissen ontvangen de vergaderstukken één week voor de RvC-vergadering. Indien nodig wordt de RvC via mail of anderszins geïnformeerd over specifieke thema's zoals persberichten en/of crisissituaties. ...

De Raad van Commissarissen wordt onder andere via actualiteitenoverzichten en managementrapportages periodiek geïnformeerd over de relatie met partners, zoals beide gemeenten, zorgpartijen, huurdersorganisatie en collega-corporaties.

Nijestee (jv 2017)

Een woningcorporatie is een maatschappelijke onderneming zonder winstoogmerk. Corporaties zijn opgericht om mensen te huisvesten die niet op eigen kracht een woning kunnen kopen of huren, de huren zijn daarom niet commercieel. In de huisvesting van die groepen zit dan ook het maatschappelijk rendement: welke bijdrage leveren corporaties aan de vragen die in de samenleving spelen? In de sector is een zoektocht gaande om meer grip te krijgen op het fenomeen maatschappelijk rendement. Aedes ontwikkelde de TransparantieTool om in de discussie met belanghouders als huurders en de gemeente zichtbaar te maken wat de consequenties zijn van bijvoorbeeld keuzes in investeringen in bezit, verlagen/verhogen van huren of verlagen/verhogen organisatiekosten. De tool is in 2017 door Nijestee toepasbaar gemaakt voor de eigen situatie. In 2018 wordt de discussie over het gewenste maatschappelijk rendement van Nijestee met de RvC verder gevoerd aan de hand van deze tool.

Mitros (jv 2017)

In november vond een 2-daagse heisessie plaats. Daar hebben de RvC en directie gesproken met Bernard Wientjes, voorzitter van de taskforce Bouwagenda. Voor de corporatiewereld heeft verduurzamen van de huurwoningen de hoogste prioriteit. Geconstateerd is dat het proces van verduurzamen versnelling behoeft. Het gaat namelijk om 7 miljoen woningen. Corporaties moeten hun nek durven uit te steken en zouden dit met andere partijen moeten doen. Afsproken is dat Mitros een voortrekkersrol gaat vervullen in de samenwerking met andere corporaties op dit vlak.

Rochdale (jv 2017)

De omgeving waarin corporaties opereren is dynamisch. Ontwikkelingen in demografie, technologie, automatisering, economie, maatschappij en politiek vragen om anticiperen. In een afzonderlijke bijeenkomst van de raad, het bestuur en de managers onder leiding van professor Annemieke Roobeek zijn de trends en ontwikkelingen in de samenleving die corporaties raken besproken. We zijn ook ingegaan op de vraag hoe Rochdale hierop kan inspelen, zodat zij haar strategie zo goed mogelijk kan uitvoeren.

Ymere (jv 2017)

Ook in 2017 sprak de raad met medewerkers van Ymere en stakeholders in het werkgebied. Het werkbezoek aan het Klantcontactcentrum in Amsterdam-West werd zeer gewaardeerd, net als de wijkronde met de leermeester. De raad beseft hoezeer dergelijke bezoeken bijdragen aan betrokkenheid en begripsvorming over en weer. Ook voor volgend jaar neemt de raad zich voor geregeld het werkgebied in te trekken. De raad van commissarissen bracht al wandelend en fietsend een aantal werkbezoeken aan projecten in het werkgebied van Ymere. Zo werd onder andere een bezoek gebracht aan de wijk Amsteldorp, waar in 2017 de Woningruilweken plaatsvonden. In oktober organiseerde Ymere een stakeholdersbijeenkomst met als onderwerp "Thuis in de Metropool". De commissarissen waren hierbij aanwezig. Er is met bestuurders, kennisexperts, huurders en gemeentelijke vertegenwoordigers gesproken over uitdagingen op het gebied van wonen in de Metropoolregio Amsterdam.

Op 14 en 15 september heeft de gehele raad samen met de directieraad een tweedaags werkbezoek gebracht aan Zuid-Limburg. De raad bezocht hier een aantal collega-corporaties. We spraken met elkaar over de geheel verschillende opgaven waar we voor staan: krimp voor hen en extreem hoge druk op de woningmarkt voor ons. We lieten ons inspireren door de strategieën van deze collega's om hun problematiek het hoofd te bieden en wisselden ook ervaringen uit met de aanpak van de verduurzamingsopgave.

6.2.5. Introductieprogramma

Heeft u nieuwe commissarissen gekregen in uw raad? Beschrijf het introductieprogramma voor commissarissen. Vermeld wie dit programma wanneer heeft doorlopen.

Governancecode

Uit bepaling 1.2 ('pas toe' of 'leg uit')

...Het aspect 'voorbeeldfunctie' is een belangrijk onderdeel van het introductieprogramma voor nieuwe bestuurders en commissarissen...

Bepaling 3.21 ('pas toe' of 'leg uit')

Alle commissarissen volgen na benoeming een introductieprogramma waarin de relevante aspecten van de functie aan bod komen. Daarbij wordt gedacht aan de volgende zaken:

- De verantwoordelijkheden van een commissaris
- De risico's die zijn verbonden aan het werk als commissaris.

Voorbeeldtekst

In [maand] heeft [naam] een introductieprogramma doorlopen, waarin zij onder andere heeft kennisgemaakt met het management, diverse medewerkers en huurders van [woningcorporatie]. In het programma kwamen de volgende zaken aan bod: [beschrijving]. [naam] kijkt terug op een interessante week en dankt de betrokkenen. Met name met betrekking tot [onderwerp] heeft zij, dankzij de afdelingsbezoeken, een beter zicht gekregen op de actuele stand van zaken.

Gezien in jaarverslagen

Heemwonen (jv 2017)**Voorbeeldfunctie**

Vanuit het introductieprogramma voor nieuwe commissarissen wordt ruimschoots aandacht besteed aan de kernwaarden van HEEMwonen (betrokken, ondernemend en duidelijk). De kernwaarden vormen een rode draad in organisatieontwikkelingen. Ook zijn ze ingebed in terugkoppelingen over diverse onderwerpen, zoals Governance in het algemeen en bijeenkomsten met stakeholders. In 2017 is het introductieprogramma aangescherpt conform de Woningwet en onder andere aangevuld met de voorbeeldfunctie. Ook in het nieuwe RvC-reglement is de voorbeeldfunctie van RvC-leden opgenomen. Het kunnen vervullen van een voorbeeldfunctie heeft meegewogen bij de werving en selectie en herbenoeming van de commissarissen in 2017.

6.2.6. Werkbezoeken, excursiedagen

Vermeld excursiedagen, project- en bedrijfsbezoeken, indien deze hebben plaatsgehad.

Gezien in jaarverslagen

Nijestee (jv 2017)

De RvC hecht eraan om goed op de hoogte te blijven van de actualiteit in de stad en zich te verdiepen in de discussies die in de sector spelen. Met regelmaat organiseert de RvC daarom een themabijeenkomst over een actueel onderwerp. Daarnaast houdt de RvC jaarlijks een aantal werkbezoeken. Dit jaar bezocht de RvC het WIJ-team in Beijum en maakten de leden een fietsronde langs diverse locaties uit het 'bidbook' van Nijestee, een serie potentiële ontwikkelingslocaties in de stad. In 2017 ging een delegatie van de RvC ook in gesprek met de lokale wethouder Volkshuisvesting. Het voornemen is om dit in het vervolg jaarlijks in te plannen op initiatief van de RvC.

Mozaïek Wonen (jv 2017)

De RvC nam deel aan drie interne themabijeenkomsten over het nieuwe ondernemingsplan (2018-2021) en over ICT en de Algemene verordening gegevensbescherming (AVG) die per 1 mei 2018 ingaat.

Ymere (jv 2017)

In september is de voltallige raad samen met de directieraad twee dagen in Maastricht geweest voor een werkbezoek. Tijdens dit werkbezoek is veel aandacht geschonken aan de verschillen en overeenkomsten tussen de Metropoolregio Amsterdam en Limburg. Limburg is een krimpregio en Amsterdam een groeiende metropool. Er is ingezoomd op hoe Zuid-Limburg en Maastricht met de krimp omgaan. Daarnaast werden enkele projecten in de directe omgeving bezocht. De raad ervaaarde het werkbezoek als waardevol en inspirerend.

6.2.7. Lidmaatschappen

Gezien in jaarverslagen

Corporatiennaam (jv 2017, pag X)

De leden van de Raad van Commissarissen zijn lid van de Vereniging Toezichthouders Woningcorporaties (VTW). Ze ontvangen diverse vaktijdschriften en brochures.

6.2.8. Zelfevaluatie

De rvc bespreekt ten minste één keer per jaar het eigen functioneren (in termen van effectiviteit) en dat van individuele leden van de rvc. Eens per twee jaar doet de rvc dat onder onafhankelijke, externe begeleiding (art. 30 lid 11 sub b Woningwet). Beschrijf het proces van de zelfevaluatie, de bevindingen en de eventuele naar aanleiding hiervan genomen maatregelen.

Bent u tevreden over uw toezicht? Is er voldoende afstand van de rvc ten opzichte van de bestuurder en toch voldoende zicht op de corporatie? Werkt u goed samen als team? Dergelijke zaken komen bij een zelfevaluatie aan bod.

Governancecode

Principe 3

Het vervullen van de maatschappelijke opdracht van woningcorporaties vraagt om deskundige bestuurders en toezichthouders, die permanent investeren in hun kennis en kunde. Daartoe moeten bestuur en rvc zodanig zijn samengesteld dat leden elkaar aanvullen en scherp houden.

Bepaling 3.12 ('pas toe' verplicht)

De rvc en zijn leden zijn geschikt voor hun taak volgens de vigerende geschiktheidsnorm. De rvc is zelf verantwoordelijk voor het goed uitoefenen van zijn taken en verantwoordelijkheden en moet zorgen voor voldoende tegenwicht ('countervailing power') binnen de rvc als ook tussen rvc en bestuur.

Bepaling 3.23 ('pas toe' verplicht)

De rvc bespreekt ten minste één keer per jaar het eigen functioneren (in termen van effectiviteit) en dat van individuele leden van de rvc. Eens per twee jaar doet de rvc dat onder onafhankelijke, externe begeleiding. Waar nodig worden afspraken gemaakt met betrekking tot het functioneren van (leden van) de raad. Ook de onderlinge samenwerking in de rvc en relatie tot het bestuur is onderwerp van de evaluatie.

Woningwet

Artikel 30 lid 11 sub b

Dit artikel schrijft voor dat de corporatie de procedure en frequentie moet vastleggen in de statuten.

Zie verder

[VTW-handreiking: professionaliseren door zelfreflectie](#)

Gezien in jaarverslagen

Heemwonen (jv 2017)

Zelfevaluatie

De jaarlijkse zelfevaluatie van de RvC vond plaats op 7 december 2017. Deze is verzorgd door de voorzitter van de RvC. Hij heeft hiervoor één-op- één gesprekken gevoerd met de RvC-leden, gevolgd door een evaluatie met de voltallige raad. De bestuurder was aanwezig bij het afsluitend onderdeel van deze bijeenkomst. De zelfevaluatie is gevoerd aan de hand van de items zoals opgenomen in het reglement van de RvC:

- § samenstelling RvC en rollen;
- § aanwezige competenties;
- § kennisbehoefte;
- § onafhankelijkheid;
- § integriteit;
- § functioneren individuele RvC-leden, commissies, voltallige raad;
- § honorering;
- § toezichtvisie.

Als voorbereiding op de bilaterale gesprekken heeft de voorzitter van de RvC zijn oor te luister gelegd bij de bestuurder, de OR en de huurdersorganisatie. Ook dit jaar kon worden geconcludeerd dat alle gewenste inhoudelijke expertise en competenties in de raad aanwezig zijn en dat er voldoende diversiteit (qua achtergrond, gender, leeftijd) in de RvC is. De RvC-leden ervaren dat zij binnen de raad alle ruimte krijgen voor discussie en verdieping.

Ontwikkelpunten RvC

Uit de zelfevaluatie zijn niet zozeer verbeterpunten als wel ontwikkelpunten naar voren gekomen. Zoals de stap maken naar het op strategisch niveau de discussie voeren over de ontwikkelingen, de te maken keuzes en de effecten ervan. Verder is het belangrijk alert te blijven en oog te houden voor de maatschappelijke ontwikkelingen. De verwachting is dat in de toekomst een groter beroep op de zelfreflectie van de individuele commissarissen gedaan zal worden.

Nijestee (jv 2017)

De RvC staat jaarlijks stil bij haar eigen functioneren.

Qua houding en gedrag signaleerde de RvC het gevaar van zelfgenoegzaamheid binnen Nijestee en misschien daarmee ook binnen de Raad zelf. De corporatie was op diverse terreinen koploper, daardoor kan er een neiging bestaan om te zeggen: 'We doen het goed'. De RvC signaleerde echter ook dat Nijestee die voorsprong op de collega corporaties aan het verliezen is. Afgesproken is dat de RvC de bestuurder/organisatie de vraag stelt of dit beeld herkend wordt en, zo ja, wat het plan van Nijestee is om die voorsprong te herstellen.

Staedion (jv 2017)

Zelfevaluatie

.....

In 2017 is de evaluatie uitgevoerd onder onafhankelijke externe begeleiding. In 2018 zal de zelfevaluatie wederom onder begeleiding van een externe deskundige plaatsvinden, omdat we naast terugkijken ook vooruitkijken door in te zoomen op de gewenste competentiematrix en de daar uit voortvloeiende samenstelling van de RvC. Dit alles met het oog op de gewenste toegevoegde waarde van de Raad voor de langere termijn, in het licht van de strategische ambities van Staedion.

Dudok Wonen (jv 2017)

In januari 2017 heeft een themabijeenkomst van de RvC plaatsgevonden waarin het eigen functioneren in 2016 is besproken. De zelfevaluatie vond plaats onder externe begeleiding van [naam bureau]. De RvC had dit keer besloten om de zelfevaluatie te houden in aanwezigheid van de directeur/bestuurder en het directieteam (op dat moment bestaande uit de directeur financiën en informatiemanagement en de bestuurssecretaris). Een bijzondere setting, die niet verhinderde dat alle aanwezigen zeer open en betrokken waren. Het centrale thema was de wijze waarop het samenspel verloopt tussen RvC, bestuur en Directieteam. Iedereen vond het positief om een keer in deze samenstelling een zelfevaluatie te doen. Conclusie van de bijeenkomst was, dat de RvC over het algemeen tevreden is over de samenwerking binnen de RvC. En alle aanwezigen zijn tevreden over de relatie RvC, het bestuur en de directie. De werkwijze tussen de gremia en de personen onderling is tijdens de bijeenkomst nader besproken en er zijn voornemens uitgesproken - zowel organisatorisch als op het persoonlijke vlak.

6.2.9. Permanente educatie

Vermeld het aantal behaalde PE-punten van alle rvc-leden en bestuurders individueel en gebruik het format dat de PE-commissie hiervoor aanbeveelt. Vergeet niet de PE-punten van uw bestuurders in uw rvc-verslag te vermelden! Dit laatste kan ook bij de beschrijving van uw werkgeversrol.

Governancecode*Bepaling 1.8 ('pas toe' verplicht)*

Leden van bestuur en rvc blijven hun kennis ontwikkelen door middel van trainingen en cursussen. Daarbij wordt aandacht besteed aan gewenst gedrag. De afgesproken Permanente Educatie-systematiek is hierop van toepassing (Aedes heeft dit vastgelegd in een Reglement Permanent Educatie en de VTW in een notitie PE-systeem commissarissen). In het jaarverslag worden in het verslagjaar behaalde PE-punten van bestuur en rvc vermeld.

Uit: 'Naleving, monitoring en handhaving'

Aedes en de VTW monitoren de naleving van vier specifieke bepalingen van de Governancecode, te weten: ...het voldoen aan de eisen (behaalde punten) van de permanente educatie.

Principe 3

Het vervullen van de maatschappelijke opdracht van woningcorporaties vraagt om deskundige bestuurders en toezichthouders, die permanent investeren in hun kennis en kunde...

In onderstaand overzicht is het door de PE-commissie aanbevolen format voor de verantwoording van de PE-punten in het rvc-verslag opgenomen. De algemene ledenvergadering zal naar verwachting in november de aanbevelingen van de PE-commissie goedkeuren. Dit betekent dan dat in 2019 de PE-lidmaatschapseis minimaal 5 uren/punten zal bedragen bij één (of meer) commissariaten van 1 volledig jaar. De punten die in enig jaar boven het minimum worden behaald mogen uitsluitend worden meegenomen naar het volgende jaar.

Naam commissaris	PE-norm 2018	PE-behaald 2018	Overschot /tekort 2017	Voldaan*	Overschot /tekort 2018	Toelichting
A	5	4	+5	ja	+4	
B	5	13	+3	ja	+5	
C	5	0	0	ja	-5	uitstel bestuur VTW
D	5	6	-1	ja	0	uitstel bestuur VTW
E	5	6	0	ja	+1	
F	5	5	+1	ja	+1	
G	4	4	0	ja	0	Benoemd per 2-2018

Nader bekeken

Bent u gedurende het jaar tot commissaris benoemd dan wordt het minimum aantal PE-punten naar rato vastgesteld. Zie de regeling op de website van de VTW.

Voor PE-activiteiten die u vindt onder het PE-aanbod op de VTW-website geldt, dat deze voldoen aan de voorwaarden voor toekenning van PE-punten.

Registreer uw PE-punten op de website van VTW.

Bekijk ook [het ontwikkelkompas op de website van VTW](#).

Gezien in jaarverslagen

Stadgenoot (jv 2017)

Het besturen van een woningcorporatie in een snel veranderende maatschappij vraagt om actuele kennis en vaardigheden. Corporatiebestuurders zijn vanaf 1 januari 2015 verplicht tot Permanente Educatie (PE) en moeten over een periode van drie kalenderjaren 108 PE-punten behalen. In 2016 heeft [bestuurder] een opleidingstraject afgerond. Hij heeft 210 PE-punten behaald en voldoet daarmee ruimschoots aan de norm.

Staedion (jv 2017)

Permanente educatie Iedere commissaris dient in 2017 minimaal 5 studie-uren en daarmee PE-punten te hebben behaald. Deze zijn gericht op de ontwikkeling van competenties en/of vakkennis en beroepsvaardigheden die relevant zijn voor de corporatiecommissaris. Indien een lid na 1 januari 2017 tot commissaris is benoemd, is het minimum aantal PE-punten naar rato vastgesteld. Met de voltallige Raad is in 2017 een tweetal sessies gevolg rondom de thema's governance en stakeholder management. Ook heeft een aantal commissarissen deelgenomen aan een gezamenlijke bijeenkomst met de RvC's van twee andere Haagse corporaties. Alle RvC leden hebben voldaan aan de VTW-norm. In onderstaande tabel zijn de behaalde PE-punten opgenomen. [tabel]

Zie verder

<http://www.vtw.nl/permanente-educatie-commissarissen>

HOOFDSTUK 7. BEZOLDIGING

Geef een samenvatting van het bezoldigingsbeleid voor de raad van commissarissen. Verwijs naar de website voor het volledige beleid. Noem de bindende beroepsregel van VTW en –indien van toepassing– het feit dat de raad de hierin genoemde uitgangspunten van soberheid en doelmatigheid onderschrijft. Geef ook de grondslag weer om tot de bezoldiging(sklasse) te komen. Neem een overzicht op van de ontvangen bezoldiging per commissaris.

Governancecode

Bepaling 3.15 ('pas toe' verplicht)

De honorering van commissarissen valt binnen de vigerende wettelijke kaders en wordt in het jaarverslag vermeld en op de website van de woningcorporatie gepubliceerd.

Nader bekeken

Substantiële matiging in de bezoldiging van toezichthouders in de corporatiesector

De VTW kent sinds 2015 een voor alle leden bindende 'Beroepsregel honorering commissarissen'. De bezoldigingsmaxima in de beroepsregel liggen lager dan in de WNT. Alleen in de hoogste klasse van de beroepsregel is het bezoldigingsmaximum gelijk aan het voor commissarissen geldende wettelijke bezoldigingsmaximum. De beroepsregel is per 2017 op een aantal punten gewijzigd. Onder meer is bepaald dat de maximum bezoldigingsbedragen ieder jaar automatisch worden aangepast o.b.v. de jaarlijkse indexering van de Regeling bezoldigingsmaxima topfunctionarissen toegelaten instellingen volkshuisvesting (Regeling/Staffel). In 2018 is de beroepsregel geëvalueerd en besloten deze voor het jaar 2019 te handhaven. Zie hiervoor

<https://www.vtw.nl/faq/themas/honorering-commissarissen-beroepsregel>

BTW-plicht

Per 1 januari 2017 geldt als hoofdregel dat een commissaris buiten de loonadministratie om moet worden uitbetaald. Wanneer de commissaris en de instelling waarop zij toezicht houden dit wensen, kan onder voorwaarden ook na 1 januari 2017 alsnog via de loonadministratie worden uitbetaald (opting-in). De instelling houdt dan loonheffing en de Zvw-bijdrage in. Voor meer informatie, zie [het onderwerp 'fiscale aspecten' op de website van VTW](#).

Voorbeeldtekst

Bezoldiging

De bezoldiging voor commissarissen over verslagjaar 2018 is in lijn met de VTW-beroepsregel bezoldiging 2017.

De rvc van [woningcorporatie] onderschrijft de uitgangspunten die in de beroepsregel worden gehanteerd, waaronder de gepaste terughoudendheid die een rvc van een woningcorporatie dient te betrachten bij het vaststellen van de hoogte van zijn eigen bezoldiging. Soberheid en doelmatigheid zijn gepast vanwege de publieke taak van de corporatie. De maximale bezoldiging die de beroepsregeling hanteert ligt daarom duidelijk onder de maximale bezoldiging die op basis van de wettelijke bepalingen van de WNT2 (Wet Normering Topinkomens 2) wordt voorgeschreven. De bezoldigingsmaxima in de beroepsregeling zijn gekoppeld aan de zwaarte van de functie van de rvc, die verband houdt met de zwaarte van de corporatie. De bezoldiging is onafhankelijk van prestaties van de corporatie.

Over 2018 bedroeg de bezoldiging voor de voorzitter € 23.000 en voor de leden € 15.000 op jaarbasis. De corporatie valt in bezoldigingsklasse F, de maximale bezoldiging bedraagt hier € 23.400 en voor de leden € 15.600 op jaarbasis, over 2018.

Als de commissaris btw in rekening moet brengen, dan komt deze voor rekening van de corporatie. Als de commissaris in aanmerking komen voor ontheffing of vermindering van btw mag dit niet ten gunste komen van de commissaris zelf. Naast de bezoldiging stelt [corporatie] middelen ter beschikking voor activiteiten op het gebied van professionalisering en deskundigheidsbevordering (permanente educatie), evaluatie en onbelaste kosten die de individuele commissaris, uit hoofde van zijn/haar functie bij de betreffende corporatie, maakt. De corporatie voldoet ook de kosten voor de aansprakelijkheids- en rechtsbijstandsverzekering die zij heeft afgesloten voor de commissarissen in verband met het uitoefenen van de functie.

Het bezoldingsbeleid is vastgesteld op [datum] en is gepubliceerd op de website van [woningcorporatie] [link invoegen]. De over het verslagjaar aan commissarissen uitgekeerde bezoldiging is opgenomen in de jaarrekening op pagina [p].

Zie verder

<https://www.vtw.nl/faq/themas/honorering-commissarissen-beroepsregel>

Gezien in jaarverslagen

Ymere (jv 2017)

Honorering

De honorering van alle leden van de RvC voldoet aan de WNT2 en valt binnen de norm van de beroepsregel van de VTW. De honorering van de leden van de RvC is opgenomen in de jaarrekening 2017. De jaarrekening is onderdeel van dit bestuursverslag en wordt gepubliceerd op de website van de corporatie.

Heemwonen (jv 2017)

Honorering commissarissen

De commissarissen ontvangen voor hun werkzaamheden een vaste honorering. Bij de vaststelling van de honorering heeft de RvC rekening gehouden met de Governance Code, de Wet Normering Topinkomens (WNT) en de door de Vereniging van Toezichthouders in Woningcorporaties vastgestelde bindende beroepsregel. De specificatie is terug te vinden in tabel 6.4. De RvC heeft bewust gekozen voor een beloning die ruim onder het wettelijke en het VTW-maximum blijft. Van een onkostenvergoeding is geen sprake.

HOOFDSTUK 8. COMMISSIES & VERGADERING

8.1. Vergader- en besluitenschema rvc- en commissievergaderingen

Beschrijf het aantal vergaderingen dat u heeft gehad. Neem een tabel op met in chronologische volgorde: het type overleg, de besproken onderwerpen en de mededeling met betrekking tot inhoud, bijvoorbeeld de besluitvorming, de bespreking ter kennisname of anderszins.

Maak eventueel een bijlage bij het verslag van de rvc, waar u in deze paragraaf naar verwijst.

Voorbeeldtekst

De raad vergaderde in het verslagjaar 9 keer met het bestuur. Voorafgaand aan 7 van deze vergaderingen vond een vooroverleg plaats, waaraan alleen de rvc-leden deelnamen. De auditcommissie kwam 5 keer bijeen, de remuneratiecommissie twee keer.

Vergaderschema en -verantwoording 2018

<i>Datum</i>	<i>Overleg</i>	<i>Onderwerp</i>	<i>Mededeling</i>
17 januari	rvc (iedereen aanwezig)	Investeringsvoorstel project [A]	Goedgekeurd
		Compliance	Ter kennisname
	rvc (zonder bestuurder, iedereen aanwezig)	Beoordeling bestuur 2018	Voorstel remuneratiecommissie goedgekeurd

24 januari	rvc (mevr. [naam] afwezig)	Compliance	Ter kennisname. In aanwezigheid van Compliance officer
		Automatisering 2018-2020	Investeringsvoorstel goedgekeurd
		Investeringsbesluit [project]	Uitgangspunten investeringsbesluit goedgekeurd

Vermeld commissievergaderingen in hetzelfde overzicht, waardoor de chronologie van voorbereiding en besluitvorming transparant is.

8.2. Overleg met huurders(vertegenwoordiging)

Geef een toelichting op uw overleg met de huurdersvertegenwoordiging. Beschrijf hierbij de rol van de voordrachtscommissarissen door huurders. Geef aan welk belang u hecht aan de dialoog.

Gezien in jaarverslagen

Woonzorg NL (jv 2017)

Woonzorg Nederland is actief in ruim 181 gemeenten en zet zich in om met elk van deze gemeenten, en de andere corporaties en huurdersvertegenwoordigingen in die gemeenten, prestatieafspraken te maken. Op basis van de contouren van het ondernemingsplan is in het voorjaar van 2017 de bieding aan gemeenten opgesteld. De Raad van Commissarissen keurde deze bieding goed op 12 juni 2017. De analyse van de prestatieafspraken over 2017 is begin 2018 besproken in de commissie klant, samenleving en innovatie en wordt tevens geagendeerd voor de raad in 2018. Gelet op het grote aantal belanghouders van Woonzorg Nederland heeft de raad in 2017 bijzondere aandacht gevraagd voor een nadere invulling van het stakeholdermanagement van Woonzorg Nederland. Dit was nog geen prioriteit voor 2017, maar staat in 2018 op de agenda.

8.3 Overleg met de ondernemingsraad

Geef een toelichting op uw overleg met de ondernemingsraad. Beschrijf hierbij de rol van de voordrachtscommissaris van de ondernemingsraad. Geef aan welk belang u hecht aan deze dialoog.

Gezien in jaarverslagen

Wooninc (jv 2017)

De RvC heeft in 2017 twee keer een vergadering van de ondernemingsraad bijgewoond. De raad waar-deert de goede werkrelatie en de voortgaande constructieve en openhartige dialoog tussen bestuur en OR. In de vergaderingen zijn onder meer aan de orde geweest het jaarverslag 2016, de begroting 2018, de verdere implementatie van het DrieKamerModel, het traject risicomanagement, het medewerkerte-vredenheidsonderzoek (MTO) en het voorstel om de kantoortijden/werktijdenregeling te moderniseren.

8.4. Overleg met overige stakeholders

Beschrijf met welke andere stakeholders u overleg heeft gevoerd, in welk kader, en –indien mogelijk– met welk resultaat.

Governancecode 2015

Bepaling 4.7 ('pas toe' verplicht)

De rvc oriënteert zich regelmatig over wat er onder de gemeenten, (vertegenwoordigers van) huurders en andere stakeholders leeft en legt aan die belanghebbenden periodiek verantwoording af over de wijze waarop de raad toezicht heeft gehouden.

Bepaling 4.8 ('pas toe' verplicht)

In het ondernemingsplan en het jaarverslag wordt aan bovenstaande ... ruim aandacht besteed.

Gezien in jaarverslagen

Mitros (jv 2017)

Eenmaal per jaar bespreekt de RvC met de directie het stakeholdermanagement. Ze spreken daarbij concreet af met welke stakeholders zowel de directie als de RvC in gesprek gaan. De RvC vindt het belangrijk zich te oriënteren op wat er leeft onder de interne en externe stakeholders. De leden ondernemen onder andere excursies naar het woningbezit van Mitros. Informele ontmoetingen met bewoners, vertegenwoordigers van bewonerscommissies en medewerkers zijn daarbij een vast onderdeel.

Rochdale (jv 2017)

.... Verder wil de raad na de komende gemeenteraadsverkiezingen opnieuw de wethouders Wonen spreken van de vijf gemeenten waarin Rochdale actief is.

HOOFDSTUK 9: TOT SLOT

9.1 Vooruitblik

Hoe ziet het komend verslagjaar eruit? Staan er belangrijke gebeurtenissen op stapel? Neem een korte vooruitblik op in het afsluitend hoofdstuk van uw rvc-verslag.

Gezien in jaarverslagen

Ymere (jv 2017)

Vooruitblik op 2018

De Metropoolregio Amsterdam heeft een grote aantrekkingskracht voor mensen die op zoek zijn naar een woning. De druk op de woningmarkt blijft toenemen, de doorstroming stagneert en de wachttijden voor woningzoekenden nemen toe. Ymere zorgt ervoor dat er ook voor huishoudens die op een sociale huurwoning zijn aangewezen een plek is en blijft in de Metropoolregio Amsterdam. Zij doet dit door goede en betaalbare woningen aan te bieden aan mensen met een bescheiden inkomen, nu en in de toekomst. Ook in 2018 dragen we daar als raad van commissarissen graag aan bij.

Nader bekeken

In dit voorbeeld neemt Ymere een vooruitblik op met een algemene beschouwing en verklaring. zo'n verklaring zou u kunnen aanvullen met een jaarthema of zelfs concrete agendapunten: staat de strategie weer op de agenda, of is juist stakeholderdialoog, duurzaamheid of efficiencyverbetering het centrale thema in de rvc? Komt er een mutatie in de raad aan? Wat wil uw raad bereiken in 2019, naast de reguliere processen?

9.2 Dankwoord

Bedank het bestuur en/of de medewerkers voor hun inspanningen. Maak het dankwoord specifiek, indien mogelijk.

Gezien in jaarverslagen

Nijestee (jv 2017)

Namens de raad van commissarissen wil ik mijn grote dank uitspreken voor iedereen die dit alles in het afgelopen jaar mogelijk heeft gemaakt. Ik wil de Participatieraad bedanken voor hun constructieve en kritische bijdrage aan de koers van Nijestee. Jullie houden ons scherp. Ik wil de bestuurder en de leden van het directieteam danken voor hun grote inzet in het afgelopen jaar, ook om als team de continuïteit in een lastige periode te waarborgen. Ik wil de gemeente bedanken voor hun medewerking en enthousiasme bij het realiseren van onze plannen. En als laatste, maar niet de minste, wil ik alle medewerkers van Nijestee bedanken voor hun betrokkenheid en motivatie om het steeds weer zo goed mogelijk te maken voor de huidige en toekomstige huurders. Jullie zijn stuk voor stuk onze visitekaartjes die in de dagelijkse praktijk al onze ambities waar maken. Het was weer een mooi jaar!

9.3 Slotverklaring

Neem een slotverklaring op. Let op het gebruik van de juiste termen ('vaststellen' / 'goedkeuren' / 'opstellen'). Indien u décharge verleent, vermeld dat dan hier.

Wie stelt de jaarrekening vast?

De jaarrekening wordt volgens artikel 35 lid 3 van de Woningwet bij een stichting vastgesteld door de raad van commissarissen. Bij een vereniging gebeurt de vaststelling door de ledenraad, tenzij de statuten die bevoegdheid aan de raad van commissarissen geven. Let dus op de formulering met betrekking tot de jaarstukken: het bestuur stelt op, de rvc stelt vast. Niet te verwarren met goedkeuring van een investeringsbesluit boven € 3 mln, etc.

Décharge

Verleent u décharge aan het bestuur? Vermeld dit in de slotverklaring. Verwijs waar nodig naar de statuten.

Middelen in algemeen belang besteed

Verklaart u dat alle middelen in het algemene belang zijn besteed? Vermeld dit ook in de slotverklaring.

Gezien in jaarverslagen

Mitros (jv 2017)

Verklaring

Aan de stakeholders van de Stichting Mitros, De Raad van Commissarissen heeft kennisgenomen van het verslag van de (statutaire) directie over het boekjaar 2017 en heeft de jaarrekening over 2017 goedgekeurd. De door het bestuur opgemaakte jaarrekening over 2017 omvat de balans, de resultatenrekening en de daarbij behorende toelichting. De jaarrekening is door BDO Audit en Assurance B.V. gecontroleerd en van een goedkeurende accountantsverklaring voorzien. De Raad van Commissarissen kan zich met deze stukken verenigen en heeft de jaarrekening 2017 overeenkomstig goedgekeurd. Met deze goedkeuring verleent de RvC volledige décharge aan de (statutaire) directie voor het gevoerde beleid en beheer, en aan de Raad van Commissarissen voor het gehouden toezicht. Met de goedkeuring van de jaarrekening van de stichting Mitros en de in de jaarrekening voorgestelde resultaatbestemming bedraagt het jaarresultaat over het verslagjaar 2017 € 521.222 miljoen positief.

Utrecht, 18 april 2018

De Raad van Commissarissen van Mitros,

....

Stadgenoot (jv 2017)

Tot slot

Op 24 april 2018 hebben de RvC van Stadgenoot en de bestuurder dit bestuursverslag en de bijbehorende jaarrekening besproken in bijzijn van de externe accountant en de directeur Financiën & Bedrijfsvoering. Tevens heeft de RvC met instemming kennisgenomen van de over de jaarrekening en het bestuursverslag uitgebrachte verklaring van KPMG Accountants. De middelen van Stadgenoot zijn uitsluitend in het belang van de volkshuisvesting besteed. Activiteiten hebben uitsluitend plaatsgevonden ten behoeve van de volkshuisvesting en de leefbaarheid, in overeenstemming met de statuten van de stichting. De woongelegenheden liggen binnen het statutaire werkgebied. Op het gebied van beleggen en verbintenissen zijn geen risicovolle posities ingenomen. Conform artikel 35 lid 1 van de Woningwet stelt de bestuurder, met inachtneming van afdelingen 2 tot en met 6, 8, 10, 11, 13 en 16 van titel 9 van boek 2 van het Burgerlijk Wetboek, de jaarrekening op. De raad van commissarissen van Stadgenoot stelt vast dat de bestuurder deze verantwoordelijkheid heeft genomen en stelt, conform artikel 35 lid 3 van de Woningwet, de jaarrekening en het bestuursverslag 2017 vast.

Nader bekeken

Wel of geen decharge verlenen?*

Op 18 maart 2015 heeft het ministerie de beleidslijn vrijetekening/vrijwaring van bestuursaansprakelijkheid aan VTW en Aedes verstuurd. Op grond van deze beleidslijn mag een corporatie bestuurders en/of commissarissen niet vrijetekenen of vrijwaren van de wettelijk geregelde aansprakelijkheid. De strekking van deze beleidslijn was niet geheel duidelijk. Zo was het niet helder of finale kwijting bij een einde van een dienstverband nog mogelijk was.

Op 1 juni is deze onzekerheid weggenomen. Op die datum heeft de overheid de 'Q&A's Woningwet 2015' gepubliceerd. In dit document staat onder meer de vraag: 'Is het mogelijk om finale kwijting te geven bij vertrek van een lid van de raad van toezicht van een toegelaten instelling?' De overheid geeft daarop aan dat finale kwijting aan een commissaris of een bestuurder van een toegelaten instelling is toegestaan. Op deze wijze kan volgens de overheid worden voorkomen dat een geschil alleen via (kostbare) juridische procedures kan worden opgelost. Het is dus duidelijk: finale kwijting/decharge aan een vertrekkende bestuurder of commissaris bij een toegelaten instelling blijft mogelijk. Dat het is toegestaan, betekent niet dat het wijs is om altijd bij vertrek finale kwijting ook te verlenen. Na het verlenen van de finale kwijting kunnen kwalijke zaken aan het licht komen die op het moment van verlening niet bekend waren. Finale kwijting blokkeert in beginsel alle mogelijke vorderingen op de oud-bestuurder(s) en commissaris(sen). In de Q&A's wordt gesuggereerd dat de woningcorporatie zich in die situaties dan kan beroepen op dwaling of onvoorziene omstandigheden. Dat is juist, maar dit is over het algemeen geen eenvoudige route. Alleen in uitzonderingssituaties kan de finale kwijting worden aangetast. Ook hier geldt dat voorkomen beter is dan genezen. Verleen

dus niet automatisch een finale kwijting aan een vertrekkende bestuurder of commissaris. Doe bij twijfel een grondig onderzoek naar het functioneren van de desbetreffende persoon. Als er enige aarzeling is, verleen dan geen finale kwijting.

* Eelkje van de Kuilen en Dennis van Tilborg, advocaten en partners bij AKD. Tevens gepubliceerd in Cobouw op 15 juni 2015

9.4 Ondertekening

De gehele raad van commissarissen, zoals deze actief is op de datum van dagtekening van het verslag, ondertekent het verslag van de rvc.

Was u tijdens het verslagjaar geen commissaris en bent u toegetreden vóór de datum van vaststelling van het jaarverslag? U tekent de jaarstukken dan gewoon mee en bent ook medeverantwoordelijk voor deze verantwoording. Ook al was u er niet bij in het verslagjaar zelf: schroom dus niet om uw vragen te stellen of mening in te brengen!

Gezien in jaarverslagen

Ymere (jv 2017)

Dit verslag is vastgesteld door de Raad van Commissarissen van Ymere:

(naam), voorzitter

(naam), vicevoorzitter

(naam A),

(naam B),

....

....

Amsterdam, 31 maart 2015

Nader bekeken

- Let op dat uw handtekeningen niet worden vergeten in de externe publicatie van het jaarverslag;
- Let op dat het verslag van de rvc een duidelijk afgebakend deel is in het jaarverslagdocument. Zo is duidelijk is dat de rvc dit gehele verslag ondertekent en niet slechts de slotverklaring. In de governancecode staat in diverse bepalingen dat de rvc hierover in het jaarverslag rapporteert. Controleer of deze informatie dan ook in het verslag van de rvc staat en niet in een gedeelte van het bestuursverslag. Dit is nog een aandachtspunt bij diverse corporaties!
- Controleer ook of de ondertekening goed is overgenomen in het publieksverslag. In sommige gevallen wijkt het document op de website af van de ondertekende en gedeponeerde versie, hetgeen onwenselijk is. Zorg dat een verslag van de rvc niet slechts gedeeltelijk op de website belandt maar houd de informatie compleet;
- Schenk aandacht aan de datering. Realiseer u dat verwijzing naar een goedkeurende accountantsverklaring die later is opgesteld (gedateerd) dan uw verslag van de rvc tot aansprakelijkheidsissues kan leiden. Uw vermelding van een goedkeurende accountantsverklaring is dan immers (op de datum van uw ondertekening) onjuist. We zien dit veel in corporatieverslagen.

9.5 Tip: taal en spelling

Tot slot: controleer uw teksten op eenduidigheid en correct gebruik van taal en spelling. Hieronder zetten we enkele tips op een rij.

Zijn of haar?

Een zelfstandig naamwoord kan mannelijk, vrouwelijk of onzijdig zijn. Dat heeft consequenties voor het bezittelijk voornaamwoord *zijn* of *haar*. Bij de volgende woorden wordt het bezittelijk voornaamwoord regelmatig onjuist gebruikt.

De raad, de rvc, de raad van commissarissen = mannelijk (...de raad heeft zijn besluit genomen...).

De corporatie, de vereniging, de gemeente = vrouwelijk (...de corporatie heeft haar jaarverslag gepubliceerd...).

Het bestuur = onzijdig (...het bestuur heeft zijn vergadering gehouden...).

Hoofdletter of kleine letter?*

Wat is juist: Raad van Commissarissen of raad van commissarissen?

Het is raad van commissarissen, zonder hoofdletters.

Hoofdletters worden alleen gebruikt om een woord te markeren, bijvoorbeeld als naam van een unieke instelling. Zo is *de Zaak* de eigennaam van een uitgeverij, *De Appel* de eigennaam van een toneelgezelschap en *Hoge Raad* de eigennaam van het hoogste gerecht in Nederland.

Woorden die niet-unieke instellingen, afdelingen of colleges aanduiden, zijn met kleine letters: *raad van commissarissen, raad van bestuur, raad van toezicht, bestuur, directie, gemeente, college van burgemeester en wethouders, rechtbank, ondernemingsraad, auditcommissie, selectie- en benoemingscommissie, remuneratiecommissie, strategiecommissie,...*

In combinaties als de *raad van bestuur van Philips* worden de kleine letters van raad van bestuur gehandhaafd. Dat de eigennaam van een bedrijf of instelling erop volgt, maakt dus geen verschil. Vergelijk ook: *de raad van toezicht van de Hogeschool Utrecht, de rechtbank van Utrecht, gemeente Dalfsen.*

*Gedeeltelijk overgenomen van [genootschap Onze Taal](#).

Veel succes met het opstellen van uw verantwoordingsdocument!

COLOFON

4e editie, november 2018

De Vereniging van Toezichthouders in Woningcorporaties is de beroepsvereniging van en voor ruim 1.550 leden die als commissaris toezicht houden bij ongeveer 320 woningcorporaties. De VTW behartigt hun belangen en bevordert de kwaliteit en de ontwikkeling van het interne toezicht van woningcorporaties. Meer informatie over de VTW vindt u op de [website van de VTW](#).

Eelkje van de Kuilen

Eelkje is advocaat en adviseert over ondernemingsrecht aan overheden, overheidsbedrijven en non-profit instellingen. Zij is werkzaam bij [AKD](#). Eelkje is in grote mate actief in de wereld van woningcorporaties en adviseert over de Woningwet, de relatie met het WSW en in algemene zin over governance en het aangaan van overeenkomsten. Zij heeft zitting in de Aedes-commissie Evaluatie Woningwet en is docent bij Seminars op Maat en HabiTask. [Linkedin](#)

Oscar Toebosch

Oscar is partner bij [Board in Balance](#), een onafhankelijke organisatie die evaluaties van raden van commissarissen en raden van toezicht uitvoert en onderzoek verricht naar governance. Naast zijn werkzaamheden bij Board in Balance ontwikkelt en begeleidt Oscar strategie- & innovatieprojecten, zowel in profit als non-profit. [Linkedin](#)

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2018 11 30 | 17 28 45 | 8216 | 8221 8226 8275 8292 8337 8116 8119 8122 8431 8446 8125 8479

www.vtw-publicaties.nl/verslag-van-de-rvc